

THEOSOFIA

Jaargang 104 nummer 4, augustus 2003
Tweemaandelijks tijdschrift van de
Theosofische Vereniging in Nederland
ISSN 0040-5868

Redactie:

Anne Myrthe Iken (hoofddred.),
Els Rijnaker (secretaris),
Richard van Dijk,
Elly Kooyman
Elisabeth Raven

Secretariaat redactie:

Tolstraat 154,
1074 VM Amsterdam

Abonnementen: €16 per jaar
(Nederland en België).

Zetwerk: Willy Evelein
Druk: AD-Druk bv / Zeist
Omslag ontwerp:
Richard van Dijk

© 2003

Theosofische Vereniging in
Nederland / Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, foto-
kopie, microfilm, of op andere wijze,
zonder voorafgaande toestemming van
de uitgever.

Inhoud

Oorlogsgekte Radha Burnier	134
Er is geen ander pad te gaan Mary Anderson	138
Het mysterie van het bewustzijn Shirley Nicholson	144
Kunnen wij liefhebben zonder gehechtheid? Vicente Hao Chin Jr.	150
Het mystieke Pad D.N. Dunlop	152
Wat zouden theosofische groeperingen moeten bestuderen? John Algeo	156
De Wetenschap van het Leven H.P. Blavatsky	160
Dialogoog	168
Boek & periodiek	171
Verenigingsnieuws	175
Adressen Theosofische Vereniging	180

De Theosofische Vereniging is niet verantwoordelijk voor
enigerlei mening in dit tijdschrift tot uiting gebracht tenzij
vervat in een officieel document.

Oorlogsgekte

– Radha Burnier

De menselijke maatschappij is zo geplaagd door oorlog dat geschiedenisles op school vaak draait om oorlogen. Mensen praten over oorlog bijna alsof het een alledaagse gebeurtenis is. Er zijn inderdaad verslagen van hoe in vroeger dagen akkerbouwers hun land ploegden en hun activiteiten voortzetten, ongestoord door veldslagen die bij hen in de buurt werden uitgevochten. Krijgsheren kwamen en gingen, maar het leven van gewone mensen werd er niet al te zeer door ontwricht.

Tegenwoordig ziet het scenario er volkomen anders uit; de gevolgen van oorlog kunnen niet langer tot één plaats beperkt blijven en deze hebben repercussies op het gebied van psychologie, ecologie, economie en spiritualiteit. Oorlog betekent nu dat talloze mensen, strijders en burgers, gedood worden of misschien ernstig gewond. De kernbommen die op Hiroshima en Nagasaki zijn gevallen, zijn geen verleden tijd, want de slachtoffers lijden nog steeds onder de gevolgen daarvan, en de gezondheid van toekomstige generaties staat op het spel. Oorlogen laten een spoor na, niet alleen van gewonden en zieken, maar ook van talloze verweesde kinderen, die getraumatiseerd zijn doordat ze gescheiden zijn van hun ouders en familieleden, van wie ledematen geamputeerd zijn (zoals in Sierra Leone) en die gebruikt worden als menselijk schild in de frontlinie. Enorme aantallen vrouwen zijn verkracht en vernederd om de overmacht van overwinnende strijdkrachten te bewijzen en niet alleen om de wellust van soldaten te bevredigen. Marteling en verkrachting worden gebruikt als politieke instrumenten om de tegenstander te onderwerpen. Het is onmogelijk om de ellende te beschrijven van oorlogsvluchtelingen, het leed van de miljoenen mensen die van huis en haard verdreven zijn. Zij bestaan aan beide kanten van het conflict. Gek geworden heer-

sers, wapenhandelaren en anderen met gevestigde belangen hitsen op tot oorlog. Het lijden is dat van hele bevolkingsgroepen die alles te verliezen hebben en niets te winnen.

Voor degenen die hun hart openen voor dit enorme lijden waarmee strijders, burgers, gezinnen, kinderen, vrouwen en anderen overspoeld worden, is de vraag wie er al dan niet gelijk heeft van secundaire orde. Het voornaamste feit is dat aan beide kanten voortdurend vreselijke herinneringen, angst, haat, verlangen naar wraak, het verharde van het hart en ontmenselijking opgeroepen worden. Alle gewapende machten, of ze nu offensief of defensief zijn, worden getraind om wreed te zijn en te wennen aan bloedvergieten, marteling en andere vormen van geweld. Ofschoon sommige naties misschien zeggen dat ze verdedigers zijn van vrede en mensenrechten, is oorlogvoeren gebaseerd op geweld en schending van de mensenrechten en van de menselijke waardigheid.

Het US Detention Center in Afghanistan is hiervan een voorbeeld. Verdachten werden opgesloten in 'metalen scheepscontainers, beschermd door een drievoudige laag prikkeldraadrollen' en moesten blijven staan, blijven knielen of in pijnlijke posities zitten en ze mochten niet slapen.

Dit is maar een klein deel van de technieken van 'dwang en bedreiging'. Verslaggevers van de *Washington Post* melden: 'Iedereen van de huidige nationale veiligheidsbeambten die voor dit artikel geïnterviewd werd verdedigde het gebruik van geweld tegen gevangenen als rechtvaardig en noodzakelijk.' Dit speciale VS gevangenenkamp is naar men zegt een van verscheidene die ze in het buitenland hebben, waar het in de VS geldende 'due process' (behoorlijke rechtsgang) niet van toepassing is. Als het land dat pretendeert 's werelds meest vooraanstaande land te zijn op het gebied van burgerrechten en burgervrijheden, zich volgens één van haar eigen prestigieuze kranten, verlaagt tot dit abominabele niveau van oorlogvoeren, eufemistisch 'antiterrorisme' genoemd, wat kunnen we dan nog zeggen over regimes

waar zelfs de theoretische aanvaarding van mensenrechten niet bestaat? Informatie die naar voren kwam tijdens het proces van Milosevic en andere despoten is te schokkend voor woorden. Zullen de families van de slachtoffers dit ooit vergeten? Is het verbazend dat elke oorlog meer haat en meer oorlogen voortbrengt?

Afgezien van de psychologische effecten is het schokeffect van moderne oorlogvoering op de ecologie van de aarde niet te berekenen, en valt niet door de mens te beheersen. Water en lucht blijven niet binnen beperkte gebieden, en als ze eenmaal vergiftigd zijn, zouden ze de verscheidenheid van leven, die al ernstig is aangetast, verder kunnen bedreigen, alsook generaties mensen. Landmijnen, gelegd in vijandelijk gebied, vormen een geweldig obstakel voor gewone mensen om vredig de kost te verdienen. Wat het gevolg zal zijn van het gebruik van chemische en bacteriologische wapens, kan niemand voorstellen.

Met de globalisering en toenemende economische onderlinge verbindingen tussen alle delen van de wereld, zal oorlog ook de economische veiligheid en stabiliteit van enorme bevolkingsgroepen in gevaar brengen. Het lot van de miljoenen die zich steeds op de rand van de hongerdood bevinden zal onzekerder worden. Oorlogsaanstokers in veraf gelegen landen kunnen hen in de muil van de dood werpen. India heeft een enorm geldbedrag uitgegeven voor het gedurende tien maanden inzetten van troepen aan haar westelijke grenzen, terwijl er een wanhopige behoefte is aan essentiële ontwikkelingsgelden.

De VS stelt voor \$ 200 miljard of meer uit te geven aan oorlog tegen Irak, terwijl ongeveer 300 miljoen mensen in Afrika niets te eten hebben. Alle oorlogen zijn kolossale verspilling – een vorm van waanzin.

Laten wij bij het bovenstaande denken over de spirituele gevolgen van het propageren van wreedheid, begeerte te doden, willekeurige bezetting van land en de onderdrukking van andere mensen. Wanneer oorlog geaccepteerd wordt als de norm in de menselijke samenleving, ontkennen

mensen hun eigen voorbestemde spirituele toekomst. Oorlog zou niet alleen gezien moeten worden vanuit een politieke, economische of ecologische invalshoek, want het is spirituele achteruitgang.

De drie toevluchten

Het woord 'Boeddha' verwijst niet alleen naar een historische figuur van grote spirituele eminentie; het verwijst naar een staat van verlichting, van grenzenloze wijsheid en liefde, en andere spirituele eigenschappen van de hoogste orde. Zo'n verlichting of ontwaakt zijn transcendeert de normale staat van menselijk bewustzijn en ligt volkomen buiten zijn illusies, verwarring en zelfgeschapen spanningen. Zonder onszelf te etiketteren als boeddhisten of op welke andere manier ook, kunnen we allemaal zeggen, 'Ik zoek mijn toevlucht in de Boeddha', dat wil zeggen, in het principe van verlichting, wetende dat het denkvermogen bevrijd is van zijn beperkte ideeën en dwaze begeerten en wakker is voor de waarheid van het leven.

Liefde is een van de belangrijkste factoren in de vooruitgang van individuen.

Op soortgelijke wijze kunnen wij onze toevlucht nemen tot het Dhamma (Sanskriet Dharma), een woord dat moeilijk te vertalen is. Laten we zeggen, ter vereenvoudiging, dat het de grote kosmische orde is die zich manifesteert in alles wat bestaat en die leidt tot een gevoel van schoonheid in het denkvermogen van de mens. Het nemen van zijn toevlucht in het Dharma betekent het erkennen dat wat de Wijsheidslering genoemd wordt, die lering is die de goddelijke natuurlijke orde verklaart. Deze natuurlijke orde bestaat op verschillende niveaus. Sedert Newtons ontdekking hebben wij aanvaard dat er op het stoffelijk gebied een onderlinge aantrekkingskracht is tussen alle dingen die massa bezitten, in verhouding tot de afstand ertussen, de dichtheid enzovoort. Deze zelfde wet bestaat ook op andere niveaus,

ook al leven wij zonder kennis van hoe dit werkt op de psychologische en spirituele niveaus. Het drukt zich uit als het verlangen naar liefde, die ieder wezen ervaart.

Ieder kind heeft liefde nodig en bloeit op door de liefde die zijn moeder over hem uitstort. Het is zoals zonneshijn op een onzichtbaar niveau, die innerlijke groei bevordert. Ieder wezen dat volledig verstoken blijft van liefde wordt innerlijk misvormd. Alle wezens moeten niet alleen liefde ontvangen maar ook geven. In schaduwvorm verklaart zij zelfs het universele verlangen gewaardeerd te worden. Ongetwijfeld zit er egoïsme en ijdelheid in dat verlangen, maar het is ook een natuurlijke respons jegens iemand die het goede in een ander ziet. Wanneer iemand echt waarderd is, steunend en vol respect jegens iemand anders' goedheid, worden er trillingen geschapen in aanwezigheid waarvan er innerlijke groei optreedt. Liefde is een van de belangrijkste factoren in de vooruitgang van individuen.

Liefde is niet een persoonlijk gevoel, geen seksuele hartstocht; in zijn zuiverste vorm is het een deel van de natuurlijke orde van het gemanifesteerde universum. Dus is er onderlinge aantrekkingskracht, zelfs op het schijnbaar inerte niveau van materiële voorwerpen, en de behoefte samen te komen. Volgens de wet van overeenkomsten, verschijnt dit op een hoger of dieper niveau als een behoefte aan relatievorming, vriendschap en liefde. Voelt de gemiddelde goede mens zich niet gelukkig bij het geven van een cadeautje aan iemand anders? Het voorwerp dat gegeven wordt en ontvangen doet er weinig toe. Maar het gevoel waarvoor het een symbool is – het willen geven en niet alleen te ontvangen – heeft wel waarde. Het is de behoefte aan warme, harmonieuze, hartelijke interactie. Op het diepste spirituele niveau wordt het zuivere liefde, een soort uitstraling van binnenuit onze ziel die niets vraagt, en die spontaan geeft, zonder beslissingen te nemen vanuit het denkvermogen. Het is een wonderbaarlijk iets om zijn toevlucht te zoeken in de Wet, vooral de Wet van de Liefde.

Als we doorgaan naar de derde toevlucht van de boeddhisten – toevlucht in de sangha, of religieuze gemeenschap – zien we weer een bredere betekenis. De sangha hoeft niet alleen te verwijzen naar een gemeenschap van monniken; er is een andere gemeenschap van Heiligen en Wijzen die verbonden zijn in een broederschap van liefde en wijsheid die nooit verbroken of zelfs maar beroerd wordt. Naar deze broederschap is verwezen in alle spirituele tradities van de wereld met verschillende namen. In de theosofische literatuur worden haar leden Adepten genoemd, Mahatma's, Meesters van de wijsheid, Oudere Broeders enzovoort.

Zij zijn inderdaad de oudere broeders van onze mensheid. Elk van zijn leden heeft de worstelingen van de gewone mens in de wereld doorgemaakt, een worsteling die er fundamenteel een is waardoor de goddelijke mens de dierlijke natuur binnenin hem moet overwinnen. In *Brieven van de Meesters* wordt gezegd dat een adept *wordt* wat hij is; hij ontstaat niet op een willekeurige manier. In incarnatie na incarnatie wordt de weerstand van de verschillende lichamen – het fysieke, emotionele en mentale – afgebroken tot het ware innerlijke individu, soms genoemd 'het Wijsheidszelf', triomfeert en volkomen beheersing bereikt van alle voertuigen die het gebruikt. Vandaar dat het woord 'Meester' verwijst naar diegenen die een staat van volmaking bereikt hebben, zonder tegenstellingen, illusies of beperkingen die hun bewustzijn overschaduwden.

Dit is niet alleen maar verbeelding. Het is niet meer dan logisch dat naarmate het evolutionaire proces langzamerhand plaatsvindt gedurende millennia, sommigen sneller gaan dan anderen, net zoals in een stromende rivier sommige delen van het water dichterbij de zee zijn dan de

rest, ofschoon alle uiteindelijk de oceaan zullen bereiken. Diegenen die vooraan zijn kennen de moeilijkheden van het spirituele pad en hebben ook waardevol advies te geven over hoe verder te gaan. Door onszelf af te stemmen op hen, hebben wij daar groot voordeel van, want begrijpen komt niet noodzakelijkerwijs door woorden, maar ook door de ontwikkeling van fijnere eigenschappen die ons in harmonie brengen met alle leven.

**Een adept wordt wat hij is;
hij ontstaat niet
op een willekeurige manier.**

Zijn toevlucht nemen in de grote broederschap der wijzen betekent niet dat wij afhankelijk worden van hen of gunsten denken te ontvangen. Daar wij al een glimp hebben opgevangen van de universaliteit van de kosmische orde, beseffen wij dat innerlijke vooruitgang alleen dan plaatsvindt wanneer de juiste voorwaarden geschapen worden voor het produceren van enig resultaat. Vandaar dat wij geen gunsten vragen of beloning verlangen van de leden van die heilige broederschap van gerealiseerde mensen. Toch verheffen wij, door vooruit te kijken en de wonderbaarlijke lotsbestemming te herkennen die ieder mens wacht die zijn egoïstische aard heeft overwonnen en is opgestegen tot een toestand van volmaakte liefde en wijsheid, ons eigen bewustzijn.

Aldus verschaffen de drie toevluchten richtlijnen aan alle mensen, ongeacht hun verbondenheid met een bepaalde religieuze traditie of filosofie.

Uit: *The Theosophist*, april 2003
Vertaling: A.M.I.

Er is geen ander pad te gaan

– Mary Anderson

Deze mooie zin uit de Oepanishaden wekt misschien eerst onze verbazing op. Is het een fundamentalistische leerstelling, verwant aan de verklaring van hen die de woorden uit de Bijbel letterlijk nemen, dat men alleen door geloof in Jezus kan worden 'gered'? Is niet iedereen uniek? Kunnen we niet het pad kiezen overeenkomstig ons eigen temperament?

Mary Anderson was internationaal vice-presidente van de Theosophical Society

Wordt er niet vaak gezegd dat er zoveel paden als pelgrims zijn? Beide beweringen – dat iedereen zijn eigen pad *is* of heeft en dat er slechts één pad is – zijn waar. Het is één van de tegenstrijdigheden van het spirituele leven: een poging om door een schijnbare tegenstelling iets uit te drukken wat niet in woorden kan worden uiteengezet of aan het verstand kan worden uitgelegd.

Hoe staat het met de vrije wil, als er slechts één pad is? Zijn we genooddaakt een bepaald pad te volgen? Hebben we hierin geen keus? Laten we eerst het vraagstuk van de keus en tot welke omvang we die hebben in overweging nemen.

Hebben we een keus of zijn we in de greep van emotionele gehechtheid, begeerte of verslaving? In dat geval proberen we uit alle macht onze verlangens te bevredigen. We hebben geen keus. Heeft de heilige of de wijze, de persoon die zelfzucht heeft overwonnen, een keus? Een dergelijk persoon is niet verblind door zijn of haar persoonlijke voorkeuren en is daardoor in staat de dingen te zien zoals ze zijn en dienovereenkomstig te oordelen. Voor iemand die volmaakt onderscheidingsvermogen heeft is er geen andere mogelijkheid dan het juiste te doen. Hij of zij volgt het pad dat zowel liefde als wijsheid is en daarom gerechtigheid. Er is geen tegenstrijdigheid en geen keus.

Dit artikel is ook te lezen als top-artikel op de website www.theosofie.nl

Natuurlijk zijn de meesten van ons noch slaven van onze verlangens noch verlichte wijzen. We bevinden ons ergens in het midden. We worden heen en weer geslingerd door onze wens naar gemak, opwinding en innerlijke vrede aan de ene kant, en door wat we voelen wat onze plicht is aan de andere kant. Of twee plichten kunnen schijnbaar in conflict zijn met elkaar: onze plicht tegenover gezin en vrienden, en onze plicht jegens de waarheid; de weg ingegeven door ons geweten, en de weg ingefluisterd door onze gevoelens. Soms neemt deze toestand de vorm aan van een dilemma en hebben we slapeloze nachten, waarbij we de voors en tegens van verschillende mogelijkheden, waaruit we een keuze kunnen maken, tegen elkaar afwegen. We moeten vaak kiezen, maar die keuze kan een kwelling zijn, misschien een noodzakelijke kwelling, waardoor we tot helder inzicht kunnen komen.

En wat te zeggen van de vrije wil en de vrijheid van denken? Volgen we niet allemaal ons eigen unieke pad, wanneer we in de greep van onze verlangens zijn, waar we opvallend veel op elkaar lijken?

schoon we meer naar het ene dan naar het andere pad geneigd kunnen zijn.

Wanneer men zich op één van die paden voortbeweegt, openbaren de andere paden zich meer en meer, tot zij ten slotte samenkomen, wellicht in Râja Yoga, de yoga van de wil, waarvoor alle paden naar hetzelfde doel leiden: een eind maken aan alle afgescheidenheid, het terugvinden van de Eenheid. Bijgevolg kan van deze paden gezegd worden dat zij in het begin verschillend maar uiteindelijk één zijn – uiterlijk verschillend maar innerlijk hetzelfde. Juist in deze betekenis ‘is er geen ander pad te gaan’.

Vanuit een ander oogpunt kunnen we zeggen dat er geen ander pad is: de beschrijvingen van het pad van heiligheid in verschillende godsdiensten hebben vele principiële kenmerken gemeen. Het kan niet anders dan dat alle godsdiensten voortkomen uit dezelfde fundamentele Eeuwige Wijsheid.

Alle godsdiensten hebben een ideaal, of het nu bevrijding, Christus, de Bodhisattva of God is, hetzij als een persoonlijke vader of als het Absolute, de Oorzaakloze Oorzaak, de Grondslag van alle bestaan of de Eenheid van alle dingen. Dit ideaal brengt naar boven, passief gezien, toewijding jegens iets dat groter is dan wijzelf of waarvan wij ons geen voorstelling kunnen maken en, actief gezien, een aspiratie om nader te komen tot dat ideaal, om te overstijgen wat we kunnen voelen, denken of wat we ons kunnen voorstellen. In alle godsdiensten is er het besef, hoe vaag ook, van iets hogers dat ons naar boven aantrekt.

Als Eenheid het wezen van alles is, dan worden we door er dichterbij te komen onvermijdelijk nader bij alle andere wezens en dingen getrokken. We voelen steeds meer verwantschap, liefde en mededogen voor anderen. Een dergelijke liefde en mededogen wordt in alle godsdiensten onderwezen.

Doordat wij dichterbij anderen toe worden getrokken, wenden we ons af van onszelf, we worden minder zelfzuchtig en meer onbaatzuchtig. Het zich op een spon-

Voor ieder van ons is er alleen maar het eigen pad.

De zin ‘er is geen ander pad te gaan’ zou misschien persoonlijk opgevat kunnen worden. Ieder van ons moet zijn/haar unieke pad gaan, dat ons dharma is. Voor ieder van ons, is er alleen maar het eigen pad. Overeenkomstig ons dharma en temperament, kunnen we mannen of vrouwen van handelen, voelen of denken zijn. De paden die we volgen zouden dan het pad van *karma-mârگا* (het pad van handelen), van *bhakti-mârگا* (het pad van toewijding), of van *jñâna-mârگا* (het pad van studie, van kennis, leidend naar wijsheid) zijn. We beschikken allemaal over een fysiek lichaam waarmee we handelen, en we hebben allemaal gevoelens en gedachten: zij vormen een deel van onze constitutie. Daarom betreden we niet enkel en alleen het pad van handelen, van voelen of van denken, of-

tane en natuurlijke wijze afwenden van het zelf – ‘het vergeten van het zelf omwille van liefde voor de mens’ – leidt tot zuiverheid, want wat een smet op ons werpt is zelfzucht. Een zodanige zuiverheid vormt het wezen van ethiek, waarop eveneens in alle godsdiensten de nadruk wordt gelegd. Ethiek is in hoge mate praktisch, heeft te maken met de manier waarop we leven, en waarvan zoveel afhangt. Om Aldous Huxley aan te halen (*The Perennial Philosophy*, blz 2):

..de aard van [de] ene Realiteit is zodanig dat het niet direct en onmiddellijk begrepen kan worden behalve door degenen die ervoor gekozen hebben aan bepaalde voorwaarden te voldoen, door zichzelf liefdevol, zuiver van hart, en arm van geest te maken.

Hij zegt verder: ‘Waarom zou dit zo zijn? We weten het niet.’ Maar we kunnen een gokje wagen. Als ons hart vol is van ego-centrische gedachten, waarvan we ons zelfs niet bewust hoeven te zijn, is er geen plaats voor iets anders.

Indien we ons niet bewust zijn van bepaalde ethische beginselen, volgen we niet het spirituele pad, want ethische beginselen hebben als bestaansgrond onbaatzuchtigheid. Huxley haalt William Law aan (ibid, blz 279).

Zou je weten waarom zo veel valse geesten in de wereld zijn verschenen, die zichzelf en anderen hebben misleid met vals vuur en vals licht, waarbij ze aanspraak maken op kennis, verlichting en de toegang tot het goddelijk Leven, voornamelijk om wonderen te verrichten, daartoe door God geroepen? Het is hierom: zij hebben zich tot God gewend zonder afstand te nemen van zichzelf; zij denken doordrongen te zijn van God voordat zij hun ego hebben afgelegd...

Wanneer men nader komt tot de Eenheid, en zich daarmee afwendt van zichzelf, komt men niet alleen nader tot alle andere wezens maar ook tot de dingen zoals ze zijn. Het zien van de dingen zoals ze zijn is Wijsheid. Het zelf, met zijn vooraf

gevormde ideeën, is niet langer een belemmering om helder te zien.

Een Zenmeester schonk zijn aspirant leerling een kop thee in. Lang nadat de kop vol was ging hij door met thee inschenken. Zo verduidelijkte hij dat het geen zin heeft om te proberen onderwijs te geven aan iemand die niet in staat is die lering te ontvangen omdat er in hem hiervoor geen ruimte bestaat. Iemand die vol is met ik-gerichte gedachten en zelfzuchtige verlangens kan niet luisteren, laat staan iets leren.

Kort samengevat, aspiratie en toewijding tot het heilige, liefde en mededogen voor alle wezens, onbaatzuchtigheid, het leiden van een puur ethisch leven en wijsheid: deze kenmerken horen bij het spirituele pad zoals beschreven in alle godsdiensten in hun meest zuivere vorm. Indien men een waarachtig godsdienstig leven leidt, is er in werkelijkheid ‘geen ander pad te gaan’.

Het zien van de dingen zoals ze zijn is Wijsheid.

Zoals eerder is uiteengezet, is ethiek in hoge mate praktisch en heeft te maken met ons dagelijks leven. Het leven van alledag staat het dichtst bij ons, en we kunnen een begin maken met de spirituele pelgrimstocht alleen maar van waaruit we ons bevinden. ‘Er is geen ander pad te gaan.’ Een Engelsman vroeg een Ier de weg naar Cork en ontving als antwoord: ‘Als ik jou was, zou ik niet van hieruit vertrekken’. En natuurlijk kon de Engelsman niet anders doen dan vertrekken vanwaar hij zich bevond! En ook wij kunnen niet anders. Maar eerst moeten we weten waar we ons bevinden, dat wil zeggen, we moeten onszelf kennen, zoals we in onze uiterlijke aard zijn: met andere woorden, we moeten onze onvolmaaktheden kennen.

Waarom zijn zoveel spirituele voorschriften negatief verwoord, als verboden? Mischien, omdat als ons gezegd wordt wat we niet moeten doen, we ons bewust worden

dat datgene wat we doen, denken of voelen niet is wat het zou moeten zijn als we het spirituele pad wensen te betreden!

In een omschrijving van Boeddhistische leringen wordt eerst gezegd: 'Houd op het kwade te doen', en pas dan 'Vermeerder het goede; zuiver je eigen hart; dit is de lering van alle Boeddha's.'

Voorbeelden van verboden zijn de Geboden in de Bijbel (Exodus, 20. 12-17):

- Gij zult niet doden..
- Gij zult niet echtbreken.
- Gij zult niet stelen.
- Gij zult geen valse getuigenis afleggen....
- Gij zult niet uws naasten huis begeren.... enz.

De vijf *yama's*, het eerste onderdeel van de uit acht onderdelen bestaande Rāja Yoga, de zelfbeteugelingen of geloften van onthouding tonen op een geheimzinnige manier overeenkomst met de geboden uit de bijbel:

- zich onthouden van doden/ letsel toebrengen (*ahimsā*)
- zich onthouden van leugens (*satya*)
- zich onthouden van diefstal (*asteya*)
- zich onthouden van onkuisheid (*brachmacharya*)
- zich onthouden van het vergaren van rijkdom, hebzucht (*aparigraha*)

Deze gedragsnormen lijken misschien niet erg verheven. Wie van ons heeft de gewoonte om te doden, te liegen, te stelen enz.? Maar zij hebben diepere en verderstreckende implicaties. *Ahimsā*, zich onthouden van doden of geweldloosheid impliceert dat we niet door een woord, een gedachte of door een daad opzettelijk een kwetsing, leed of pijn toebrengen. *Satya*, of waarachtigheid, betekent niet alleen niet liegen, maar ook niet een 'leugentje om bestwil' vertellen, het niet geven van een verkeerde indruk, het niet in gedachten onwaarheid spreken, of tegen jezelf liegen, het niet plegen van zelfbedrog. *Asteya*, is zich onthouden niet alleen van stelen, maar ook van begeren wat niet van ons is

of van nemen zonder er iets voor terug te geven – zelfs als het 'slechts' dankbaarheid is. Brahmacharaya is het vermijden van onkuisheid niet alleen in handeling maar ook in gedachte (Matteus, 5:28):

.... een ieder, die een vrouw aanziet om haar te begeren, heeft in zijn hart reeds overspel met haar gepleegd.

Een vertelling uit het Zen Boeddhisme verhaalt hoe twee monniken op hun omzwervingen bij de oever van een rivier kwamen. Een jong meisje vroeg hun haar te helpen het water over te steken. De oudere monnik droeg haar in zijn armen over het water. De jongere monnik was geschokt en sprak enige tijd niet. Uiteindelijk beschuldigde hij zijn metgezel: 'Ik kan niet begrijpen hoe jij, een monnik, een vrouw kan aanraken!' De oudere monnik antwoordde: 'Ik zette haar aan de oever van de rivier af. Jij draagt haar nog steeds!'

De betekenis van *Aparigraha* is niet alleen: niet begeren wat niet van ons is, maar in een ruimere zin ook: niets uitsluitend voor ons alleen willen hebben.

Het Meditatiediagram van H.P. Blavatsky bevat ook verboden in de vorm van wat zij 'Verzakingen' noemt. We worden geïnstrueerd consequent te weigeren in gedachten de realiteit te erkennen van:

- Scheidingen en Ontmoetingen. Gebondenheid aan plaats, tijd en vorm. [Op deze wijze zouden we gehechtheid aan vergankelijke zaken vermijden.]
- Het onderscheid tussen vriend en vijand. [Dit is het verwerpen van gehechtheid aan onze tijdelijke conceptie die we van de ander hebben.]
- Bezittingen.
- Persoonlijkheid.
- Gewaarwordingen.

Zo worden we bewust gemaakt van en tevens losgemaakt van de gehechtheid aan voorbijgaande dingen.

De *yama's* – de voorschriften om iets niet te doen – duiden op zeden en verboden: zij leggen de ethische fundering voor yoga of het spirituele leven. De *niyama's* of geboden zeggen ons wat we in positieve zin moeten doen. Zij wijzen op de discipline die gevolgd moet worden om het leven te ordenen. De verboden maken het bouwterrein schoon, breken het oude, vervallen huis af en leggen de fundering van het nieuwe gebouw; de *niyama's* of geboden verschaffen ons de blauwdruk voor het nieuwe gebouw. Zij bestaan uit:

- Zuiverheid (*saucha*)
- Tevredenheid (*samtosha*)
- Soberheid (*tapas*)
- Zelfstudie (*svādhyāya*)
- Algehele overgave aan God (*Isvara-pranidhāna*)

Deze voorschriften worden niet uit eigen belang nageleefd, maar omwille van anderen. Zij moeten niet worden afgedwongen, maar een tweede natuur vormen. Dientengevolge is zuiverheid niet een houding van 'heiliger dan gij', doch een innerlijke behoefte.

Het innerlijke Zelf is puur, desondanks is zijn uitdrukking door middel van de buitenste voertuigen zwak. Het zijn de voertuigen die onzuiver zijn. We kunnen beginnen met ze te zuiveren – het fysieke lichaam, de emoties, de gedachten – door de grovere materie te verwijderen en haar te vervangen door meer verfijnd materiaal. Dit werken aan de voertuigen kan noodzakelijk zijn om het inwonend leven te voorschijn te laten komen. Hoe dan ook, alleen als het zich van binnenuit manifesteert wordt waarachtige zuiverheid verwezenlijkt. Zuiverheid komt tot stand als er onzelfzuchtigheid is en voortdurende spontane en vreugdevolle zelfopoffering.

Vervanging van de grovere materie in alle voertuigen komt door *tapas* tot stand, dat in verband wordt gebracht met lichamelijke soberheid (zoals het vermogen om te vasten), waarbij het niet anders kan dan dat de gevoelens en gedachten er ook bij betrokken worden. Hier werkt de wil

rechtstreeks door tot het fysieke gebied. We kunnen *tapas* vooral met Rāya Yoga in verband brengen, maar ook met Karma Yoga.

Isvara-pranidhāna of toewijding is de belangrijke zuiveraar van de emoties, en is daarbij een machtig hulpmiddel voor concentratie en eenpuntigheid. De emoties vormen het voertuig, voorzover zij een waarachtige weerspiegeling zijn van *buddhi* als onpersoonlijke Liefde.

Svādhyāya is diepe kennis, besef van iemands ware aard. Het denken, *kāma-manas*, is het voertuig, dat meer en meer ondergeschikt wordt aan *buddhi-manas*, het gelouterde denken, het voertuig van Wijsheid.

We kunnen proberen een tevreden leven te leiden. Desalniettemin is het eerder een bijproduct van onze pogingen op het pad, een thermometer waarmee onze vooruitgang wordt aangegeven, ofschoon we het niet moeten verwarren met onverschilligheid.

Het enige pad dat gevolgd kan worden is het pad dat van buitenaf naar binnen leidt.

Wanneer we het voorgaande samenvatten en tegelijkertijd zoeken naar een ruimere reikwijdte van de zin 'Er is geen ander pad te gaan', dan is uiteindelijk het enige pad dat gevolgd kan worden het pad dat van buitenaf naar binnen leidt, met andere woorden, van de persoonlijkheid naar de Monade, van materialisme naar spiritualiteit, van verdeeldheid naar eenpuntigheid, van zelfzuchtigheid naar onzelfzuchtigheid, van het kleine 'zelf' naar het Ene.

Dit geldt voor ieder van ons en voor de evolutie van de mensheid, waarvan we een onafscheidelijk deel zijn. We kunnen het toepassen op de evolutie van de gehele kosmos. Nu we – niet zo erg lang geleden op kosmische schaal – het laagste punt gepasseerd zijn – het keerpunt tussen involutie en evolutie, tussen het dieper en dieper

verzinken in de stof en het nogmaals opklimmen naar spiritualiteit, 'is er geen andere weg te gaan' voor de hele wereld en het systeem waartoe zij behoort. We bevinden ons op het stijgende pad, op weg naar huis.

Dat systeem bevat ontelbare 'cyclussen binnen cyclussen'. Sommigen van ons bevinden zich, in zeker opzicht, op 'de dalende boog', wanneer we hebzucht, haat en ook vrees voelen. Maar ons innerlijk wezen heeft de drang om deze beletselen te boven te komen.

De weg is lang, maar het eind is zeker. En het is een weg van toenemende

vreugde, naarmate we ons bevrijden van de ketenen van materialisme en zelfzucht en wij de vrijheid van de Geest naderbij komen. 'Er is geen andere weg te gaan', en vroeg of laat moeten we die weg volgen, niet omdat we daartoe verplicht zijn, maar omdat dit in onze aard ligt, als we 'worden wat we wezenlijk zijn'.

Uit: *Theosophist*,
november 2001
Vertaling: Ton van Beek

Kosmologen denken nu serieus aan ons universum,
met al zijn oceanische afmetingen en groepen van zonnen,
als gewoon ons eigen dorpje, gewoon een uit vele -
misschien wel oneindig veel - heelallen.
Ze fonkelen in een superruimte, die,
in de woorden van Helena Blavatsky
'de speelplaats is van ontelbare heelallen, die onophoudelijk
verschijnen en verdwijnen,' als 'vonken der eeuwigheid.'

Maar waarom verschijnen deze heelallen?
Waarom zet de Onbekende Wortel zijn anonimiteit
voldoende opzij om tevoorschijn te komen als sterren en planeten?
Noch de kosmologie, noch de theosofie kunnen meer doen
dan een hint geven voor een antwoord, zo ver gaat
een dergelijke vraag het gewone menselijke denken te boven.
De theosofie kan de wetenschap echter aanvullen
als zij het bewustzijn vanaf het begin samen met de materie
aanwezig veronderstelt.

Robert Ellwood
Uit: Anna Lemkow,
Het heelheid principe.

Het mysterie van het bewustzijn

– Shirley Nicholson

Terwijl ik in mijn tuin zit in de late namiddagschaduwen, kijkt een klein katoenstaartkonijn voorzichtig van onder een struik. Terwijl haar neus op en neer beweegt, komt ze behoedzaam naar buiten, wacht even, snuffelt weer eens en begint aan grassprietjes te knabbelen. Een Vlaamse gaai roept schor. Het konijn rent terug onder de struik. Na een paar minuten komt ze weer voorzichtig tevoorschijn en begint weer te knabbelen. Een kraai krast. Ze keert zich snel om en trekt zich weer terug in de struiken.

Mevrouw Nicholson is de auteur van *Ancient Wisdom: Modern Insights* en andere werken.

Dit kleine dier is klaarblijkelijk bewust. Haar gedrag zegt mij dat ze zich bewust is van wat er om haar heen te zien en te horen is en dat zij daarop reageert. Mijn bewuste ervaring van haar zegt mij dat ook zij bewust is. Ik kan haar bewustzijn niet rechtstreeks ervaren; ik ben in het mijne opgesloten. Zij heeft subjectieve, privé-ervaringen, alleen van binnen bekend. Ik kan haar innerlijk leven niet rechtstreeks delen, noch zij het mijne.

U hebt bewustzijn levendig ervaren sedert uw geboorte, en zelfs vóór die tijd in de baarmoeder. Behalve in droomloze slaap en abnormale bewusteloze toestanden, hebt u voortdurend innerlijk bewustzijn van dingen om u heen en van uw eigen sensaties, gedachten en gevoelens. Dit bewustzijn is de basis van alles wat u ervaart, de achtergrond waaruit alle ervaring voortkomt. Die tafel daar voelt solide en zwaar aan, de zonnebloem zelf lijkt geel, het lied van de lijster melodieus. Als u auto rijdt kunt u andere auto's zien zonder er tegenaan te rijden. U weet alleen van deze dingen door uw bewustzijn. Zo kunt u wat dan ook kennen, of het nu 'daar' is of in uw eigen denkvermogen. Wanneer u bewusteloos geslagen wordt of in een droomloze slaap ligt, bestaan de uiterlijke en innerlijke werelden niet voor u.

Wat is bewustzijn?

Bewustzijn heeft een veelvormig karakter. Het kan zich naar buiten richten naar het bewegende verkeer of naar binnen naar uw gevoelens van haast en bezorgdheid. Het kan zich uitbreiden om een panoramisch uitzicht te bekijken of zich samentrekken om zich te richten op een enkel piepklein knopje. Het conformeert aan haar veranderende inhoud. Als uw emoties somber zijn, voelt u dat uw bewustzijn somber wordt. Als u geabsorbeerd bent in plannen voor de zomer ervaart u bewustzijn als vol plannen. Als u het koud hebt, registreert uw bewustzijn koude. Veranderingen in de inhoud van het bewustzijn lijken veranderingen in het bewustzijn zelf te zijn. Maar bewustzijn is de onveranderlijke achtergrond achter het veranderen van inhoud, het stille bewustzijn waarbinnen alle gedachten, emoties en gewaarwordingen komen en gaan.

Bewustzijn is een diep mysterie dat filosofen, psychologen, theologen en andere denkers al eeuwen verbijsterd heeft. Hoewel het zo intiem en vertrouwd is, is bewustzijn moeilijk te definiëren. Het woordenboek definieert het als een toestand van gekarakteriseerd worden door sensatie, emotie, wil en gedachte. Verschillende soorten bewustzijn die opgenoemd worden in het woordenboek – zoals waarnemingsvermogen, bewustzijn, reflectie – hebben de gemeenschappelijke eigenschap van subjectiviteit, van weten van binnenuit, wat de Jezüet en paleontoloog Teilhard de Chardin noemt ‘het binnenin van dingen’, van hoe ervaring voelt van binnenuit. Het is de subjectiviteit, het gevoel of het bewustzijn dat aan alle ervaring ten grondslag ligt – het rauwe gevoel van bewustzijn dat niet mis te verstaan valt.

In de laatste tientallen jaren is er een zich uitbreidend veld van onderzoek naar bewustzijn ontstaan in gebieden zoals de cognitieve wetenschap, de neurowetenschap, de sociale wetenschap, de buitenzintuiglijke waarneming, vergelijkende godsdienst en filosofie. Wetenschappers hebben onderzoek gedaan op uiteenlopende gebieden zoals de hersenen en het

zenuwstelsel, contemplatieve praktijken, en quantum mechanica. Het ongelooflijk complexe functioneren van de hersenen en de aangeboren farmacologie ervan zijn onderzocht met recent ontwikkeld gereedschap en wij kennen nu vele details over hoe de hersenen en het zenuwstelsel functioneren. Maar wij hebben geen idee hoe een intentie, een handeling in bewustzijn, zenuwimpulsen en spierimpulsen kan aanzetten die ervoor zorgen dat een arm omhooggaat of een hoofd draait.

Verschillende bewustzijnstoestanden zijn geïdentificeerd en bestudeerd. Maar zulke fysieke interacties met hun bewustzijn en veranderingen in de inhoud van bewustzijn zijn niet bewustzijn zelf. Net als elektriciteit, dat wij kennen door het aflezen van de meter, draaiende motoren en lichtgevende peertjes, tart bewustzijn zelf elke definitie. Het blijft een mysterie.

U kunt gemakkelijk de veranderende inhoud van uw bewustzijn observeren. Op dit moment kunt u door uw aandacht te verleggen zich ervan bewust worden dat u een lichte pijn in uw nek voelt of dat uw rug vermoeid begint te worden of hoe een boek aanvoelt in uw handen. U kunt gedachten zien opkomen en verdwijnen terwijl u nadenkt over woorden op de bladzijde, die misschien herinneringen of soortgelijke ideeën oproepen. U voelt misschien kleine emoties wanneer goedkeuring of scepticisme in uw gedachten opkomt. U kunt door een raam kijken naar een boom en het beeld ervan in uw denkvermogen waarnemen. Op ieder willekeurig moment kunt u zich bewust zijn van sensaties, emoties, beelden en gedachten die zich door uw bewustzijnsstroom bewegen. Maar u kunt het vermogen om dit allemaal te kennen, het bewustzijn zelf, dat achter de hele veranderende inhoud staat, niet vangen. Ofschoon het altijd bij ons is, is bewustzijn gewoonlijk niet waar te nemen, zoals het oog dat zichzelf niet zien kan. Toch is bewustzijn de voortdurende achtergrond van al onze ervaringen, ieder ogenblik van ons hele leven. Het is het onveranderlijke, kleurloze scherm waarop de steeds veranderende beelden van het leven

plaatsvinden. Wij zijn ons wel bewust van de veranderende schaduwen maar niet van het scherm waarop ze geprojecteerd worden, ofschoon wij er een glimp van kunnen opvangen in stille momenten tussen twee gedachten in.

Bewust en onbewust

Wij voelen wel dat ons bewustzijn beperkt is tot waar we ons op het moment zelf van bewust zijn en van wat wij ons gemakkelijk kunnen herinneren. Toch reageren wij op onderbewuste signalen die in een te korte tijd voorbijflitsen om bewust te registreren. Freud en generaties psychologen en psychiaters na hem bevestigden dat het bereik van bewustzijn veel breder is dan ons vertrouwde waakbewustzijn. William James, de pionier der psychologen, zei:

‘Ons normale waakbewustzijn is slechts een speciaal type bewustzijn, terwijl eromheen, ervan gescheiden door een ragdun scherm, er volkomen verschillende potentiële bewustzijnsvormen liggen. We kunnen wel door het leven gaan zonder het bestaan ervan te vermoeden, maar pas de vereiste stimulus toe en dan zijn ze er in al hun volledigheid.’

Deze ‘potentiële bewustzijnsvormen’ omvatten sensaties, gevoelens, gedachten, herinneringen waarvan wij ons niet bewust zijn. Freud zelf kreeg een droom waarin de Latijnse naam van een bepaalde varen verscheen. Het bleek dat er zo’n varen met die naam bestaat, maar hij was er zeker van dat hij die nooit eerder gezien of ervan gehoord had. Toch ontdekte hij enige tijd later dat de Latijnse naam in zijn eigen handschrift in een aantekenboek uit zijn schooltijd stond. Op de een of andere manier had zijn bewustzijn die verre herinnering bewaard, ofschoon zij verdwenen was uit zijn directe bewustzijn.

Met gebruikmaking van een metafoer die beroemd geworden is vergeleek Freud het waakbewustzijn met de top van een ijsberg. Hij ontdekte de ‘onbewuste’ wellustige of vijandige behoeften die te dreigend zijn om tot ons bewustzijn toegelaten te mogen worden. Jung en anderen ontdek-

ten hogere, nobele behoeften en wijsheid in het onbewuste waarvan wij ons niet bewust zijn. De psychiater Roberto Assagioli noemt dit gebied ‘het bovenbewuste’. Hij en andere transpersoonlijke psychologen behandelen spirituele aspecten van bewustzijn die normaliter buiten ons dagelijks bewustzijn vallen. Wij hebben onbewuste herinneringen, gevoelens, gedachten die gemakkelijk tot bewustzijn gebracht kunnen worden, maar er zijn ook minder toegankelijke ervaringen die diep in de onderste regionen van het denkvermogen verborgen liggen.

De inhoud van het onbewuste en het superbewuste bestaat binnen een globaal bewustzijn dat groter is dan het gewone waakbewustzijn. Waar wij ons op een bepaald moment van bewust zijn is een klein deel van ons totale bewustzijn. Bijvoorbeeld, u krijgt misschien een droom die de herinnering bovenbrengt van een tijd toen u, als kind, met Kerstmis in het ziekenhuis lag. Dan zouden uw gevoelens van in de steek gelaten te zijn op kunnen komen bij de herinnering aan dit incident. U was zich er niet van bewust dat u deze herinnering bezat totdat de droom deze opriep. Maar aangezien deze terug te vinden was, lag zij binnen het bereik van uw bredere bewustzijn.

Hoe kunnen wij het woord ‘bewust’ gebruiken voor iets waarvan wij ons niet bewust zijn? Aangezien ‘bewustzijn’ besef impliceert hebben wij misschien een ander woord nodig voor het bereik van potentiële innerlijke ervaringen. Blavatsky leek dit ook te denken toen zij schreef: ‘de taal is zó arm, dat we geen woord hebben om de kennis waaraan we nu even niet denken te onderscheiden van kennis die we niet in ons geheugen kunnen terugroepen.’ (GL, I.56)

Niet alleen herinneringen maar kennis van transcendentale waarheden liggen in ons breder bewustzijn maar niet ons gewaarzijn. Wij weten zulke dingen zonder te weten dat we ze weten. Bij het bespreken van absoluut bewustzijn – ongedifferentieerd bewustzijn zonder inhoud – zegt Blavatsky, ‘Maar dat is niet het soort be-

wustzijn dat wij kunnen onderscheiden van wat ons als onbewustheid voorkomt'. (op.cit.1.56)

Non-lokaal bewustzijn

Meestentijds voelen wij ons ingekapseld binnen onze huid en ons denkvermogen, onze 'ruimtepakken'. Wij zijn ons alleen bewust van wat de zintuigen ons op een willekeurig moment bieden plus de herinneringen, gedachten, beelden en gevoelens die in ons opkomen. Maar er is overdadig bewijs dat bewustzijn zich kan uitstrekken voorbij het hier en nu en voorbij wat wij geleerd hebben met behulp van de herkennen en zintuigen. Bijvoorbeeld, het is niet ongewoon dat iemand er weet van heeft dat een verre geliefde in gevaar of dood is.

Behalve zulke spontane incidenten zijn er duizenden gecontroleerde experimenten beschreven die aantonen dat gedachten overgebracht kunnen worden van de ene mens naar de andere over lange afstanden. In één reeks experimenten werden de proefpersonen aangesloten op een apparaat dat elektrodermale activiteit meet, een indicatie van de graad van activiteit in het autonome zenuwstelsel dat functies controleert zoals hartslag en spijsvertering. Mensen met ziekten zoals maagzweren, hoge bloeddruk en angstneurosen hebben overactieve autonome functies. Bij de experimenten trachtten de beïnvloeders autonome activiteit in de patiënten die zich in een andere kamer bevonden te dempen of te stimuleren, door zelf kalm te worden of opgewonden en de proefpersonen bijpassende mentale beelden toe te zenden. Ofschoon de proefpersonen niet wisten wanneer de 'beïnvloedings' perioden van dertig seconden kwamen, vertoonden zij consistent een toename in de bedoelde richting tijdens deze perioden. Soms melden zij dat zij beelden kregen die pasten bij de beelden die op hen werden gericht. Eén proefpersoon meldde een levendige indruk van de beïnvloeder die zijn kamer binnen kwam, die achter zijn stoel langsliep en er hevig aan schudde. De beïnvloeder, die getracht had de proefpersoon van een af-

stand te activeren, had precies dat beeld gebruikt. (Dossey 1993, 181)

Kennis op afstand is bevestigd door jarenlange gecontroleerde experimenten met 'kijken op afstand', onderschreven door de regering van de VS. In deze experimenten rijdt iemand meestal naar een verafgelegen plek die hij dan onderzoekt. Terwijl hij aan het onderzoeken is tracht zijn partner in het laboratorium zich op hem af te stemmen. Zij beschrijft beelden die in haar gedachten komen terwijl hij aan het onderzoeken is. Mensen die erover kunnen oordelen melden dat deze beelden veel vaker overeenkomst vertonen met die plek dan te verwachten was door het toeval. De onderzoekers hebben het gevoel dat iedereen het latente vermogen heeft om iets op afstand aan te voelen (Murphy, 279-82). 'Non-lokaliteit' is een term die geleend is uit de quantum fysica om dit vermogen te beschrijven van het bewustzijn om te expanderen buiten de directe omgeving. Er is ook wel naar verwezen als veldbewustzijn, hetgeen een bewustzijnscontinuüm suggereert waarin ruimte geen beletsel vormt.

Bewustzijn en materie

Er is reden om aan te nemen dat bewustzijn niet alleen een bijproduct is van het ingewikkelde samenstel van complexe moleculen in het brein zoals traditioneel wordt aangenomen in de materialistische wetenschap. De theosofie leert ons, en een aantal contemporaine wetenschappers zijn het daarmee eens, dat het hele universum bewust is, dat zelfs schijnbaar inerte mineralen enige graad van sensitiviteit of perceptievermogen bezitten. Nobelprijswinnaar George Wald, bioloog, concludeerde, samen met een aantal 'monumentale fysici' die als eersten het contemporaine rijk van subatomaire deeltjes onderzochten, dat er een of ander soort denkvermogen of bewustzijn bestaat in alle materie, dat denkvermogen en materie tweelingaspecten zijn van de realiteit. Volgens Wald, 'heeft men niet meer reden te vragen dat materie voorkomt zonder dat een of ander aspect van het denkvermogen daarmee samengaat dan te vragen om stra-

ling die uit golven bestaat en niet tegelijkertijd uit deeltjes'. (p.43)

Teilhard de Chardin, die er van uitging dat er een innerlijke, bewuste kant aan alles, levend of levenloos, bestaat, 'het binnenste van dingen', betoogde dat ieder verschijnsel dat bestaat in een hoog ontwikkelde vorm in de natuur, op een rudimentaire manier overal in de hele natuur moet bestaan. Bijvoorbeeld, elektriciteit is bijzonder duidelijk waarneembaar in de sidderaal. Toch heeft iedere levende cel een elektrisch voltage, dat, ook al is het niet waarneembaar voor ons, gemeten kan worden met instrumenten. Aldus, betoogt hij, moet er bewustzijn, dat hoog ontwikkeld en duidelijk aanwezig is in mensen, bestaan in een of andere rudimentaire vorm zelfs in minerale materie. Wald stemt hiermee in: 'de hele kosmos moet, als zij bewustzijn moet produceren in schepselen zoals wij, van tevoren de aard van bewustzijn hebben'. (p.44)

Dit is nu precies de theosofische visie. Volgens Blavatsky:

Alles in het Heelal, in al zijn rijken, is BEWUST: d.w.z. voorzien van een eigen soort bewustzijn op zijn eigen waarnemingsgebied. Wij mensen moeten bedenken dat we geen recht hebben om te zeggen dat er bijvoorbeeld in stenen geen bewustzijn bestaat, omdat we daarin geen tekenen van bewustzijn waarnemen – die we als zodanig kunnen herkennen. Er bestaat niet zoiets als 'dode' of 'blinde' stof." (op.cit. I.274)

De kern van bewustzijn is altijd aanwezig bij materie. Transpersonalisten zoals psychiater John Nelson stemmen ermee in dat bewustzijn niet-fysiek is en dat het in wisselwerking staat met de materie overal. Volgens psycholoog Gardner Murphy, brengt dit het bloeien van bewustzijn in mensen niet in diskrediet maar verheerlijkt het veeleer de oerbron waaruit het leven ontstaan is.

Onverdeeld bewustzijn

Normaliter ervaren wij onszelf als afgescheiden en losstaand van het geheel der

dingen. Maar volgens Nelson, 'is de gewone bewustzijnstoestand noch aangeboren noch normaal maar gewoon één speciaal stuk gereedschap om het hoofd te bieden aan de gewone leefomgeving en de mensen'. (p.15)

Op het niveau van zuiver bewustzijn, achter de veranderende inhoud, zijn wij met alles één, een brandpunt van dat wat ongedeeld en universeel is. Het schijnbaar afgescheiden zelf is een illusie. Zoals filosoof Carlos Suarez het formuleert, 'in het bewustzijn zijn er geen afgescheiden compartimenten, geen scheidingswanden of verdeelmuurtjes'. Zonder ons eigen concept van wie wij zijn, tot welke groepen wij behoren, wat onze rol is vergeleken met die van anderen, vrij van onze ideeën over onszelf en de wereld, op het niveau van zuiver bewustzijn, zijn er geen verdeeldheden. Een alles doordringend bewustzijn stroomt door ons en al het andere heen. Zoals talloze vijvers en zelfs modderige plassen de ene maan weerspiegelen, heeft het licht van bewustzijn in ieder van ons maar één bron. Zij die dit bewustzijn in haar zuiverheid ervaren hebben vertellen ons dat wij, ondanks uiterlijke onderscheidende kenmerken, in de grond allen één zijn. De geëerde wijze Ramana Maharshi zegt dat in dat transcendentale bewustzijn waar er alleen Zijn is, 'er geen u, geen ik, geen hij bestaat'. Zoals de mystieke dichter Rumi het formuleerde:

*'Ik, u, hij, zij, wij,
In de tuin van mystieke geliefden
Zijn dit geen echte verschillen.'*

Ons bewustzijn is helemaal niet echt 'ons' bewustzijn maar wordt universeel gedeeld. Onze gewone ervaring van bewustzijn is een bleke afspiegeling van *atma*, gemodificeerd en gereduceerd door onze beginselen en de voertuigen waardoor ons bewustzijn werkt. Volgens de *Lankavatara Sutra*:

'Intellectueel bewustzijn (lager denkvermogen) sorteert en beoordeelt gevoelsindrukken, aantrekking en afkeer. Universeel bewustzijn

wordt vergeleken met de oceaan. Aan de oppervlakte daarvan worden stromingen, golven en draaikolken gevormd, terwijl de diepte bewegingloos, onverstoord, zuiver en helder blijft. Het denkvermogen is het brandpunt tussen oppervlakte en dieptebewustzijn. *Atma, het ene oneindige bewustzijn, is in ons als individuen gefocust.*'

Bewustzijn, de schepper

Vanuit de theosofische zienswijze is bewustzijn, niet materie, de fundamentele realiteit in het universum, de oerbron waaruit alles voorkomt. Bewustzijn creëert de wereld waarin wij leven. Dit kunt u zien in uw dagelijkse zintuiglijke ervaring. Bijvoorbeeld, u kijkt naar een zonnebloem en neemt de bloembladen waar als helder geel. Licht van 590 millimicron golflengte stuitert uw ogen binnen en stimuleert uw zenuwstelsel. Uw hersenen reageren op de stimulans en u ziet geel. Maar er is geen geel op uw netvlies of in de elektrische en chemische gebeurtenissen in uw hersenen. Noch bestaat er geel in de golflengte die ermee geassocieerd wordt. Uw bewustzijn legt op de één of andere manier de ervaring van geel boven op deze gebeurtenissen.

Wij zien niet 'het ding op zichzelf', zoals filosofen het formuleren. Waarnemen van de realiteit vereist een overbrenger uit de externe wereld en een subject als ontvanger. Elke individuele ontvanger scheidt zijn eigen plaatje van de realiteit, wij scheppen ieder onze eigen wereld, afhankelijk van onze unieke innerlijke filters en onze bewustzijnstoestand op dat moment. Wij zien alleen dat wat doorkomt, en dat wordt gekleurd door onze zintuiglijke organen en ons denkvermogen. Want de manier waarop wij de wereld waarnemen wordt sterk beïnvloed door onze kijk op de wereld, onze houdingen, verwachtingen, ideeën, vooringenomenheden alsook onze fysiologische toerusting. Zoals de Tibetaanse leraar Lama Anagarika Govinda zegt:

'Door zijn selectieve eigenschappen van waarneming en coördinatie bepaalt ons be-

wustzijn het type wereld waarin wij leven. Een ander soort bewustzijn (zeg dat van een muis) zou een andere wereld om ons heen scheppen, hoe ook het ... ruwe materiaal van het universum mag zijn' (p.123).

Volgens de theosofie wordt, terwijl wij onze eigen wereld scheppen door bewustzijn, het geheel van het gemanifesteerde universum tot leven gebracht door Universeel Bewustzijn, de subjectieve kant van het universele proces, genaamd *atma* of Brahman of God. Zoals de Indiase wijze Sankaracharya zei, Brahman is Absoluut Bewustzijn. Deze visie van bewustzijn als een fundamentele eigenschap van het goddelijke wordt niet alleen onderwezen door oosterse filosofen maar ook door Christelijke mystici zoals Meister Eckhart, door de Pythagorese en Platoonse filosofie en zelfs door sommige wetenschapsfilosofen. Zoals het aloude Hermetische principe stelt: de wereld werkt 'van binnen naar buiten', van het innerlijke domein van zuiver *atma* of bewustzijn naar de dichte materiële wereld. Bewustzijn gaat vooraf aan alle vormen en roept zelf vormen in het leven als voertuigen voor haar expressie. Zij bedenkt, construeert en bestuurt vervolgens de zichtbare materie. Zoals Wald zei, 'Denkvermogen of bewustzijn is een constante, alles doordringende aanwezigheid die de materie leidt.'

(Wordt vervolgd)

Referenties

- Blavatsky, H.P. 1987. *The Secret Doctrine*. Adyar, Chennai, India: Theosophical Publishing House.
- Govinda, Lama Anagarika. 1971. *The Way of the White Clouds*. Berkeley: Shambhala.
- Murphy, Michael. 1992. *The Future of the Body*. Los Angeles: Tarcher.
- Nelson, John E. 1994. *Healing the Split*. Albany: SUNY Press.
- Wald, George. 1986. 'Life and Mind in the Universe', in *Theosophical Research Journal*, vol.III, number 2.

Uit: *The Theosophist*, juni 2001

Vert.: A.M.I.

Kunnen wij liefhebben zonder gehechtheid?

– Vicente Hao Chin Jr.

Is het mogelijk voor de gemiddelde man en vrouw om lief te hebben zonder begeerte of zelfzucht? Of is dit het voorrecht van sinten en heiligen?

Onze zogenaamde liefde is meestal voorwaardelijk. Wij houden van onze man of vrouw als zij ons trouw zijn. Wij houden alleen van onze kinderen als zij niet respectloos of rebels zijn. Wij houden alleen van onze vrienden als zij ons niet verraden.

Kunnen wij niet beminnen ongeacht het voordeel dat de geliefde ons biedt? Kunnen wij echt van een vreemde houden? Kunnen wij houden van een vijand of van iemand die ons haat?

De mogelijkheid van altruïstische liefde is bevestigd, niet alleen door de stichters van grote religies, maar door grote denkers uit de geschiedenis. De essayist Montaigne, bijvoorbeeld, schreef, 'In ware vriendschap, waarin ik volmaakt ben, geef ik mijzelf meer aan mijn vriend, dan dat ik tracht hem tot mij aan te trekken. Ik... vind het fijner hem een dienst te bewijzen dan wanneer hij iets doet voor mij.'

Maar zelfs zo'n altruïstische houding kent een grens. Zal hij, wanneer de vriend hem verraadt, nog onzelfzuchtig jegens hem zijn?

Om dit te ontdekken, moeten wij kijken of het mogelijk is om lief te hebben zonder begeerte of gehechtheid. We kunnen onze zoektocht beginnen met ervaringen die wij bijna allemaal gemeenschappelijk hebben.

Hebben wij ooit iemand anders op waarde geschat zonder de gedachte aan eigen voordeel? De meesten van ons wel. Het kan een simpel gevoel van bewondering zijn jegens een goed iemand. Het kan de spontane affectie zijn die wij voelen voor een kind of een baby die we voor het eerst gezien hebben. Het kan zelfs de mededogende waardering zijn voor een figuur in een film.

Terwijl dit maar vluchtige ervaringen kunnen zijn, moeten we ze toch niet als onbelangrijk zien. Deze flitsen van een zelfloze houding zijn wenken van levensbelang voor een permanentere kwaliteit van zijn die kan worden toegepast op alles rondom ons. Dit zijn momenten wanneer er spontane waardering bestaat, onbezoedeld door de behoeften van het zelf.

Bent u ooit overspoeld door de schoonheid van een vallei, of van een zonsondergang, of een opkomende nevel? Het gevoel van betovering is spontaan. De ervaring is positief en ultiem. Een ogenblik later is zij verdwenen. Maar dat geeft niet. De momentane ervaring had haar eigen waarde. En wij zijn niet verdrietig als het voorbij is.

De ervaring van Joanna Field, een Engelse auteur en analiste, is een typisch voorbeeld van zo'n ontmoeting.

'Op een dag was ik passief aan het kijken naar een paar meeuwen die hoog boven mij zweefden. Ik was niet erg geïnteresseerd, want ik herkende ze als 'gewoon maar meeuwen'... Toen leek het plotseling of er iets was opengegaan. Passieve verveeling om het vertrouwde werd een diep-ademende vrede en verrukking. Mijn hele aandacht werd gegrepen door het patroon van het ritme van hun vlucht...'

Als alleen maar kijken zo bevredigend kon zijn, waarom streefde ik er dan altijd naar dingen te bezitten of dingen gedaan te krijgen?... Ik begon me af te vragen of ogen en oren misschien een eigen wijsheid hadden.

Het is het zien van dingen en mensen zonder geheugen, zonder berekening, zonder oordeel. Zo'n manier van zien is niet een onverschillige houding. Er is een spontane waardering van de aard der dingen en mensen zoals ze zijn. En zo'n waardering is niet steriel. Zij leidt tot actie, tot mededogend gedrag.

De volgende keer dat wij naar onze partner kijken, onze kinderen of onze kantoorgenoot, kunnen we hen dan zien zoals ze zijn, zonder vooroordeel? Kunnen wij het plezier ervaren van een kind als hij speelt met vieze grond zonder onze neiging hem te laten ophouden met zich 'vies' te maken? Krishnamurti, wiens levensmotto geweest is mensen te helpen hun kwaliteit van leven te transformeren, zei eens, 'U bemint pas werkelijk wanneer u niet bezit, wanneer u niet afgunstig bent, niet hebzuchtig, wanneer u respectvol bent, wanneer u genade betoont en mededogen, wanneer u begrip hebt voor uw vrouw, uw kinderen, uw buurman, uw onfortuinlijke bedienden...'

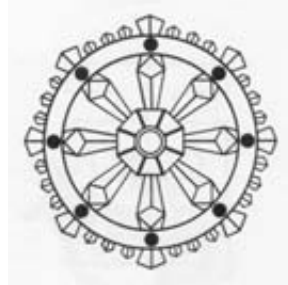
Omdat wij niet weten hoe van één mens te houden, is onze liefde voor de mensheid fictief. Wanneer u bemint, is er noch één, noch velen. Dan is er alleen liefde.

Uit: *The Philippine Theosophist*,
juni 2000
Vertaling: A.M.I.

Het mystieke Pad

– D.N. Dunlop

In alle grote religieuze systemen of spirituele bewegingen treffen we één algemene methode aan met betrekking tot het weergeven van gedachten die met mystiek te maken hebben. Gewoonlijk begint men met een of ander symbool dat grenzeloosheid in elke richting veronderstelt.

De christen gebruikt het woord God. In de oosterse godsdiensten is er hetzelfde idee, hoewel de termen kunnen verschillen, aangezien andere woorden geassocieerd worden met het begrip God. Daarom is het nodig, bij het bepalen van wat het pad is en wat het doel is waarnaar de mens reist, om te beginnen met te vooronderstellen wat/wie God is. Sommigen van ons proberen, in onze onwetendheid, God te definiëren; maar we ontdekken al snel dat dat onmogelijk is. Voor de ware mysticus is de enige godslastering een groteske definitie van dat wat niet te definiëren valt. Mensen kunnen misschien oneerbiedig over persoonlijke goden spreken, omdat zij de zwakheden kennen waar zij zelf aan onderhevig zijn, voor de mysticus is er altijd dat fundamentele principe dat achter dat wat hij kan voelen of zien of uitdrukken, aanwezig is.

In de oosterse systemen zien we dit idee uitgedrukt in termen van grenzeloze duur, onbepaalde ruimte, essentie van zijn. Uit deze grenzeloze duur ontstaat gemanifesteerde tijd en uit de onbepaalde ruimte ontstaat objectieve ruimte. Uit de ongedifferentieerde essentie van het zijn komen gemanifesteerde vormen en gestalten. We komen vanuit de ongedefinieerde toestand in iets wat meer gedefinieerd is en waarover we spreken als de Logos; vanuit het

idee van God komen we tot het idee van Christus.

We hebben de tijd die zich manifesteert in cycli, jaar volgt op jaar en het jaar verdeelt zich in seizoenen enz. door de eeuwen en door ontelbare kalpa's heen. In alle mystieke systemen treffen we de periodieke manifestaties van de eerste, tweede en derde Logos in de een of andere vorm aan.

Als we nu naar ons zelf kijken, dan zien we dat we op de een of andere manier in ons zelf alle toestanden uit het verleden samengevoegd hebben tot een synthese. In onze lichamelijke samenstelling bezitten we de synthese van het gehele materiële universum; in onze psychische samenstelling de synthese van de wereldziel en in onze geestelijke samenstelling de synthese van al de abstracte volmaaktheden die we associëren met de Logos en het idee God. Hoewel wij in essentie goddelijk zijn, spreken wij over de terugkeer naar het goddelijke. Wij spreken over het volgen van een pad, terwijl datzelfde pad in ieder van ons aanwezig is. Alleen dat wat vanuit de hemel naar beneden komt, alleen dat wat van nature de volmaaktheid zelve is, kan teruggaan naar de hemel of terugkeren naar de volmaaktheid, en al onze symboliek, geïnterpreteerd vanuit een echt mystiek inzicht, brengt dat idee tot uitdrukking. De onvolmaakte elementen worden in de smeltkroes gedaan en aan het vuur onderworpen, zodat door het verbranden van de onvolmaakte elementen de volmaakte inhoud tenslotte aan het licht kan komen.

*Op deze uitgestrekte aarde van ons,
Ligt, temidden van mateloze grofheid
en afval,
Ingesloten en veilig in haar innerlijk hart,
Het zaad Volmaaktheid verborgen.*

Omdat in ons dit zaad van volmaaktheid ligt, is het mogelijk om dat pad te bewandelen, dat terugleidt naar God. De paradox werkt verzoenend. Van God naar God – daar ligt onze reis. Vanuit de tuin der on-

schuld, die te aangenaam was voor onze opstandige geest, zijn we via omslachtige en kronkelige wegen voortgegaan; en de huidige beschavingen laten het resultaat zien. Weinigen van ons kunnen er tevreden mee zijn, behalve dan dat er talloze mogelijkheden in liggen om ons best voor te doen.

Wat is dit mystieke pad? Er is een heel goed symbool dat dit weergeeft n.l. de caduceus, de staf van Mercurius. Een stok met vleugels aan de top die aan beide kanten uitsteken en twee slangen die zich aan iedere kant om de stok heen slingeren; de ene slang is meestal wit en de andere zwart. De twee slangen zijn ineengestengeld op dit pad dat leidt naar de gevleugelde God. We zien dat hier veel suggestieve betekenissen in gevonden kunnen worden en er is een aanwijzing dat het mogelijk is volmaaktheid sneller te bereiken door rechtstreeks via het midden van de staf omhoog te gaan, dan dat mogelijk is via het spiraalvormige pad, dat door de slangen wordt weergegeven. Als je de weg van de zwarte slang volgt, kun je die terugvoeren tot de eerste, tweede, derde en vierde periode van ontwikkeling. De vierde is het keerpunt. Als je dit punt bereikt, lijkt het mogelijk, nadat je je voldoende ontwikkeld hebt om een centrum van bewustzijn te zijn, om het voorbeeld van de Verlossers van de wereld te volgen en de rechte lijn naar God te gaan, i.p.v. het slingerende pad te nemen. Om dit te doen moet je alle zelfzuchtige belangen opofferen en slechts heel weinigen zijn hier klaar voor. Als we naar de Christussen kijken, de prototypen van de toekomstige mens, dan zien we wat individuele pogingen tot stand kunnen brengen. Zij zijn de eerste oogst, de eerstgeborenen van vele broeders. De groten zijn altijd op aarde aanwezig, want de aarde bevat alles. Het is noodzakelijk om op deze planeet vertegenwoordigers van de hoogste volmaaktheid te hebben, zodat in het donkerste uur de lamp op het menselijk altaar altijd brandende kan blijven.

Over het algemeen denkt men dus dat we, omdat we zoveel zelfzuchtige belangen hebben, de lange weg zullen nemen en we zullen dat rustig en op een gemakkelijke manier doen en we zullen ons vermaken terwijl we onderweg zijn en voor het merendeel van de mensheid lijkt dit het meest aannemelijk om te doen. Want het ene na het andere verhaal uit de wereldliteratuur laat het falen zien, dat volgt op de poging om zonder voldoende voorbereiding, de korte weg te nemen. Na een poosje kijkt de reiziger om en zegt: Ik ben ik toch veel ontwikkelder dan die anderen die de lange weg nemen; of hij denkt: ik ben een Ingewijde; en hup, hij valt naar beneden. Nu moet hij opnieuw met het werk beginnen. Als je de rechte weg neemt, loop je meer kans om met succes verleid te worden; maar misschien vind je het toch de moeite waard om het te proberen, wetend dat wie volhoudt tot het einde gered zal worden en dat voor de rest van de mensheid de last lichter zal worden.

We moeten allemaal de grote levens-oceaan op. Sekten en godsdiensten zijn de arken of schepen waar we mee reizen. De oceaan is vol bootjes, die allemaal naar dezelfde haven gaan, de goddelijke haven. Wij gaan altijd op die boot waarvan we denken dat die ons een kans op redding geeft. Maar er zijn er maar weinig die recht door varen. Alle boten maken lange omwegen. De eerste klas passagiers maken ruzie met de tweede klas passagiers; soms loopt een van de boten op de rotsen en breekt doormidden en de bemanning en de passagiers moeten een veilig heenkomen zoeken op andere boten.

In een van de Upanishads wordt gezegd dat degene die het geschapen beeld vereert veilig door de poorten van de dood geleid zal worden (terwijl hij slaapt); maar degene die het ongeschapene vereert zal onsterfelijkheid genieten. Het woord 'genieten' is hier belangrijk. Het is een actieve staat van bewustzijn. Hoewel je in essentie onsterfelijk bent, kun je geen onsterfelijkheid *genieten* als je nog gehecht

bent aan de beelden waarin de ziel slaapt. De oprechte ziel echter vindt tenslotte vrede, onder welk beeld dan ook. Voor diegenen die zich met dwaze dingen bezighouden zal gezorgd worden; er is een heel gezond zaadje diep in allen. We maken onszelf beelden en zullen die eens moeten vernietigen; maar zij doen dienst zolang het nodig is en zij helpen ons op de eerste stadia van onze pelgrimstocht.

Wij gaan door de poorten van de dood en kunnen niets anders meenemen dan het resultaat in ons karakter; alleen dat wat standhoudt bij de uiteindelijke proeve die de Engel des Doods ons allen oplegt. De Dood zegt: laat maar los, dit is niet alles, deze gehechtheden die zo werkelijk lijken voor jou, zijn slechts tijdelijk. Wij dragen al de persoonlijke bagage die we kunnen dragen tot aan de laatste poort en dan moeten we alles laten vallen; maar voor alles wordt gezorgd door de elementaire krachten van de natuur en dus hoeven we er niet over in te zitten om het te laten vallen en in vrede verder te gaan. Uit al deze dingen bewaren wij wat de moeite waard is om te bewaren. Wij zouden te vermoeid zijn om verder te gaan als de Engel des Doods niet zou komen zeggen: vooruit, ga het grote huis van God binnen, waar de geest, vrij van al deze zorgen, volmaakt en zalig en heilig is in de aanwezigheid van God, over wiens tent het geheim van de duisternis ligt. Wij gaan dus niet voor altijd op deze manier weg. Neen, want we hebben banden, interesses die we achter gelaten hebben, die ons aantrekken. Dus, nadat we een tijdje gerust hebben, keren we terug door de poort van de geboorte het bewuste leven in; we nemen weer de lasten en plichten op ons, misschien keren we wel terug naar het werk dat anderen in die tussentijd voor ons hebben uitgevoerd, om het nog volmakter te gaan verrichten, deze keer misschien wel niet vanuit een volledige vergetelheid. Het doel van de mysticus is om terug te keren zonder vergetelheid, opdat hij de herinnering aan de belangrijkste dingen mag behouden en geen jaren van zijn leven hoeft te verspillen om diegenen te zoeken die

net als hij bezig zijn met de vroegdevolle zware arbeid. We ontmoeten de vrienden en geliefden van vroeger en herkennen hen en vernieuwen de taken van die goddelijke onderneming waarin we partner zijn van alle levensbeginselen.

Ongetwijfeld hebben we officiële geloften afgelegd om de mensheid te dienen; en de kinderen van de ziel beperken zich niet tot de gewone communicatiemiddelen. Een gedeelde interesse brengt je dicht bij al je vrienden en de discipline van de vriendschap wordt vernieuwd. Men zegt wel dat er een manier is om de noodzakelijkheid van terugkeer te vermijden; maar ik geef er de voorkeur aan om terug te komen, hoewel de strijd zwaar zal zijn en de weg met stenen geplaveid. Er zijn wel verdrietige momenten geweest, maar het is innerlijk heel fijn geweest om mannen, vrouwen en kinderen te ontmoeten en je in en met hen te verheugen en de blik van onsterfelijkheid uit hun ogen te zien stralen, terwijl ze er zelf misschien in het minst op bedacht waren. Geliefden, wij gaan de akkers van de mensheid omploegen totdat er bloemen van menselijke schoonheid groeien uit de zaden die nu diep in de grond liggen.

Het pad ligt door de drie werelden heen. Je vraagt: 'Welke stappen moet ik ondernemen om veilig op dit pad te reizen door de drie werelden van mijn leven heen?' Welnu, er zijn veel instructies gegeven en er zijn veel wijze dingen gezegd om ons te begeleiden. Er is zoveel geschreven en er is zoveel onderricht gegeven dat we er maar weinig aandacht aan geven. We zijn meer geïnteresseerd in een pas verschenen roman of in een van de nieuwste boeken over psychologie, of wat er ook maar nieuw is, dan in die oude dingen. Maar misschien zeg je: 'kun je ons niet een aanwijzing ge-

ven?' Ja, dat kan ik wel. Het is geen nieuwe hint, maar een tamelijk oude. Als je gelooft dat je een geest en een ziel en een lichaam bent, dan moet je handelen overeenkomstig dat geloof en het niet vergeten. En om het niet te vergeten, is er wel voorgesteld om over deze waarheid te mediteren, zo vaak als je kunt. Dit betekent niet, dat je een kamertje moet binnengaan en je benen op een speciale manier moet kruisen. Dat kan wel helpen en soms helpt het enorm. Maar laat, wanneer je op straat loopt, in de trein of met de bus reist, of wanneer je dan ook de gelegenheid er voor hebt, de onderstroom van je gedachte langs deze geestelijke werkelijkheden stromen. Dan zal er een kennis van de waarheid ontstaan die daarvoor slechts bij onregelmatige flitsen opkwam, of wanneer je bad of met je geestelijke oefeningen bezig was. Deze kennis zal zich eerst heel voorzichtig beginnen te ontwikkelen en tenslotte je hele bewustzijn gaan kleuren. Meditatie over deze waarheid zal in jou die herinnering doen ontwaken aan het paradijs dat in je hart verborgen ligt. De sluiers van de materiële wereld zullen dun worden, je zult de echte atomen zien i.p.v. de chemische atomen, beziel en ingevuld door het beeld van de Liefde, omdat iedere atoom het beeld van de Liefde draagt. Kies de hoogste gedachte die je kent voor het voertuig van je meditatie waarmee je naar de andere werelden wilt gaan. Je hebt bewakers om je heen die je gadeslaan en voor je zorgen. Je hoeft niet bang te zijn. Elk deel van de natuur geeft snel antwoord aan de man of vrouw die geestelijk bewust wordt en niet bang is.

Uit: *The Theosophist*,
december 2002,
Herdruk van *The Theosophist*,
september 1914.
Vertaling: EKB

Wat zouden theosofische groeperingen moeten bestuderen?

– John Algeo

Er komen vaak vragen van loges en studiecentra, zowel nieuwe als lang bestaande, over wat geschikt is als studiemateriaal, of er bezwaren bestaan tegen het bestuderen van deze of gene auteur, enzovoorts. Ik kan slechts een persoonlijke kijk op deze zaken geven, maar dat is er een die gebaseerd is op de besluiten van onze General Council en, denk ik, op het gezonde verstand.

Dr. John Algeo, internationale vice-president van de Theosophical Society en president van de Theosofische vereniging in de VS, was gastspreker op de conventie in Oamaru, Nieuw Zeeland, van 3-7 januari 2003. Hij is professor emeritus in de Engelse taalkunde en auteur van verscheidene boeken.

Het internationale bestuurslichaam van de Theosophical Society is de General Council, die bestaat uit de hoofden van alle nationale organisaties, internationale bestuurders en een beperkt aantal toegevoegde leden. In de loop der jaren heeft de General Council verscheidene verklaringen doen uitgaan, waarvan er twee van bijzonder belang zijn. Deze twee, die getiteld zijn ‘Vrijheid van denken’ en ‘Vrijheid van de Vereniging’, zijn complementair en samen richten ze zich op vragen van bovengenoemde aard. Vanwege het belang van deze besluiten is het de moeite waard ze in detail te bekijken en er aandacht aan te schenken.

Vrijheid van denken

Aangezien de Theosophical Society zich wijd verspreid heeft in de beschaafde wereld, en daar leden van alle religies er lid van zijn geworden, zonder de speciale dogma's, leringen en overtuigingen van hun respectievelijke godsdienstige overtuigingen te laten varen, is het wenselijk te benadrukken dat er geen enkele leerstelling, geen enkele mening bestaat, gedo-

ceerd of aangehangen door wie dan ook, die op enige wijze bindend is voor enig lid van de Society, en die enig lid niet vrij is te aanvaarden of af te wijzen. Het onderschrijven van de drie Doelstellingen is de enige voorwaarde voor lidmaatschap. Sinds H.P. Blavatsky heeft geen enkele leraar of schrijver enig gezag om zijn of haar leeringen of meningen op te leggen aan leden. Ieder lid heeft evenveel recht zich te affilieren met enige leraar of met enige school van denken die hij verkiest, maar hij heeft geen recht zijn keuze aan iemand anders op te leggen. Noch een kandidaat voor enige functie, noch een stemmer kan het recht ontzegd worden zich kandidaat te stellen of te stemmen vanwege enige mening die hij toegedaan is of vanwege het lidmaatschap van enige school van denken waartoe hij behoort. Meningeën of overtuigingen geven geen recht op voordelen en zijn evenmin strafbaar. De leden van de General Council verzoeken ieder lid van de Theosophical Society ernstig deze fundamentele principes van de Society te handhaven, te verdedigen en zich daarnaar te gedragen, alsook om zijn eigen recht op vrijheid van denken en de uitdrukking daarvan zonder vrees uit te oefenen, binnen de beperkingen van beleefdheid en respect jegens anderen.

De ‘Vrijheid van denken’ verklaring (geschreven door Annie Besant in 1923) is een heldere, niet voor tweeërlei uitleg vatbare bevestiging van de ondogmatische aard van de T.S., die individuen het recht garandeert enige theosofische (of andere) ideeën naar keuze te aanvaarden of te verwerpen en lid te worden van welke organisaties of scholen van denken buiten de Society die ze maar willen. Exclusivistische organisaties en geloofssystemen trachten hun leden te verbieden zich te affilieren met andere groepen of personen die openstaan voor andere denkbeelden; de T.S. is daar niet een van. In tegendeel, de T.S. heeft zich stevig verbonden met het grote principe van individuele vrijheid en verantwoordelijkheid, dat ook ten grondslag ligt aan het Amerikaanse ideaal. In een wereld die aan alle kanten bedreigd wordt door

bekrompen fundamentalisme is deze ‘Vrijheid van denken’ een kostbaar principe.

De ‘Vrijheid van denken’ verklaring, gericht in eerste instantie op het garanderen van individuele rechten, wordt gecomplementeerd door een andere verklaring, die hoofdzakelijk gericht is op het garanderen van gezamenlijke rechten.

Vrijheid van de Vereniging

Ofschoon de Theosophical Society samenwerkt met alle andere lichamen waarvan de doelstellingen en activiteiten zulke samenwerking mogelijk maken, is en moet zij een organisatie blijven die daarvan geheel onafhankelijk is, die geen ander doel heeft dan haar eigen doel en gericht is op het ontwikkelen van haar eigen werk langs de breedste en meest omvattende lijnen, om haar eigen doel te verwezenlijken, zoals aangegeven in en door het navolgen van die doelstellingen en die Goddelijke Wijsheid die, in het abstracte, impliciet in haar naam tot uitdrukking komt, nl. de Theosophical Society.

Aangezien Universele Broederschap en Wijsheid ongedefinieerd en onbepakt zijn, en aangezien er volledige vrijheid bestaat voor elk lid van de Society in gedachte en handeling, tracht de Society altijd haar eigen onderscheidende en unieke karakter te handhaven door vrij te blijven van affiliatie of identificatie met enige andere organisatie.

De ‘Vrijheid van de Vereniging’ verklaring (aangenomen in 1949) werd oorspronkelijk gemotiveerd door een verlangen de onafhankelijkheid van de Society te bevestigen ten opzichte van een aantal in die tijd nauw verwante bewegingen zoals de gemengde vrijmetselarij en de vrij-katholieke kerk, die een aanzienlijk overlappend ledental hadden met de Society. De verwoording is echter algemeen en is duidelijk van toepassing op de verbinde van de Society met enige andere, minder nauw verwante organisaties of georganiseerde systemen van denken – hoe waardig laatstgenoemde op zichzelf ook mogen zijn.

In de *Sleutel tot de Theosofie* zegt H.P. Blavatsky dat de Theosophical Society ‘gevormd werd om te helpen de mensheid te laten zien dat er zoiets als theosofie bestaat, en om hen te helpen daartoe op te stijgen door haar eeuwige waarheden te bestuderen en te assimileren.’ Ofschoon de Society geen dogma’s heeft opgelegd die haar leden moeten aanvaarden, is het ’t reservoir van een aloude Wijsheidstraditie, voor onze tijd geformuleerd door H.P. Blavatsky en haar opvolgers. In haar rol als lesgever bestaat de Society om die traditie te ontvangen, opnieuw te formuleren en over te brengen.

De ‘Vrijheid van denken’ verklaring is een soort theosofische ‘Monroeleer’¹, waarbij de Society verklaart niet verbonden te zijn met andere organisaties en haar trouw bevestigt aan haar eigen doelstelling van het aantonen dat ‘theosofie bestaat’.

Met zijn tweeën, lijkt mij, beantwoorden deze twee verklaringen de altijd durende en zinnige vragen uit theosofische groepen over wat zij zouden moeten bestuderen. Als individuen hebben theosofen het recht ieder systeem van denken dat zij willen te bestuderen en te beoefenen. Als officiële filialen van de Society, hebben theosofische groeperingen de verplichting theosofie te bestuderen en de onderwijzen.

Wat betekent ‘het bestuderen en onderwijzen van theosofie’? Het omvat een tweeledige activiteit. Aan de ene kant zouden wij ons best moeten doen om vanuit een theosofisch perspectief verscheidene andere culturen, gewoonten en benaderingen van het leven te bestuderen en te begrijpen. Aan de andere kant, zouden wij onze kennis van de theosofische traditie moeten verdiepen en bekend moeten maken aan anderen.

Wijlen Emily Sellon placht te zeggen, ‘theosofie is alles, maar niet alles is theosofie’, waarmee ze bedoelde dat alles gezien kan worden vanuit een theosofisch standpunt, ofschoon niet alle standpunten theosofisch zijn. Wij kunnen ieder idee of ieder systeem van denken met theosofische ogen bekijken, en dat te doen is het bestuderen en onderwijzen van theosofie. Maar als wij

gewoontegetrouw niet-theosofische systemen van denken op hun eigen termen aanbieden, dan ‘bestuderen en onderwijzen wij geen theosofie’, maar maken we propaganda voor andere systemen van denken binnen een theosofisch milieu.

Een bepaald voorbeeld kan hierbij behulpzaam zijn. De leer der mormonen heeft een aantal interessante parallellen (en een aantal frappante verschillen) met theosofische ideeën. Als een van haar programma’s zou een theosofische groep een vergelijkende en kritische studie moeten maken van de leer der Mormonen vanuit theosofisch perspectief, misschien met een programma dat de leer van Mormon onderzoekt op haar eigen merites in een poging die benadering van religie te begrijpen. Dat zou een eerlijk en geschikt theosofisch studiedoel kunnen zijn.

In haar onderrichtende rol bestaat de Society om de Wijsheidstraditie te ontvangen, opnieuw te formuleren en over te brengen.

Maar als in plaats daarvan de groep haar tijd zou besteden aan het bestuderen van het *Boek van Mormon, De kostbare parel, Leerstellingen en Convenanten*, en andere mormoonse teksten, en aan het houden van ceremonies in mormoonse stijl, dan zou die groep opgehouden zijn te functioneren als een theosofische groep en zou ze een zieltjeswinnend orgaan voor het Mormonisme geworden zijn. Dan zou de groep niet langer het theosofische doel vervullen waarvoor zij werd opgericht en zou ze, in feite, de ‘Vrijheid van de Society’ verklaring geweld aandoen.

Individuele leden die overtuigd zijn van de waarde van het Mormonisme zijn vrij om lid te worden van een mormoonse kerk of hun eigen mormoonse studiegroep op te zetten, maar niet om een theosofische groep te bekeren tot een mormoonse.

Precies hetzelfde kan gezegd worden van een groot aantal andere systemen van denken die veel dichter bij theosofie lig-

gen, zoals bijvoorbeeld antroposofie, de orde van de gouden dageraad, de Ik Ben Beweging, de Universele en Triomfale Kerk, de Bailey literatuur, Astara enzovoorts. Niet om te zeggen dat er iets mis is met alle of enige van deze systemen, maar, ofschoon zij alle wortels hebben in theosofie, is geen van deze theosofie. Zij hebben hun eigen bijzondere leerstellingen, praktijken en organisaties, waartoe iedereen, volgens de 'Vrijheid van denken' verklaring, vrij is om toe te treden, maar die niet verward mogen worden met de theosofische traditie, die 'haar eigen onderscheidende en unieke karakter' heeft.

Dus is het antwoord op de vraag wat er bestudeerd moet worden, dat de focus van elke theosofische groep centraal gericht moet zijn op de theosofische traditie. Waarom zou de groep anders een theosofische zijn? Men kan veel verschillende dingen bestuderen, mits zij benaderd worden vanuit een theosofisch standpunt, omdat theosofie alles omvat. Maar als de focus van een groep niet langer voornamelijk theosofisch is en in plaats daarvan iets

anders wordt, dient zij niet langer het doel waartoe zij gevormd werd, omdat niet alles theosofie is.

Plaatselijke groepen hebben terecht autonomie bij het bepalen van wat zij gaan bestuderen. Maar wanneer enige groep wat suggesties wil, dan kan het nationale hoofdkwartier hierin voorzien, inclusief informatie over de bronnen op het nationaal centrum... (dat) bestaat met het doel advies te verstrekken aan individuele leden en groepen voor de studie van theosofie 'langs de breedste en meest omvattende lijnen'...

Noten

1 De Monroeleer werd afgeleid van de rede van President Monroe voor het Congres op 2 december 1823 en werd een deel van het buitenlandbeleid van de VS. De leer zegt dat Europese naties zich niet mogen bemoeien met Amerikaanse naties.

Uit: *Theosophy in New Zealand*,
juni 2002
Vertaling: A.M.I.

Bedenk dat geen enkele poging
ooit te niet gaat,
en dat er voor een occultist
geen verleden, heden of toekomst is,
maar steeds een Eeuwig Nu.

K.H.

De Wetenschap van het Leven

– H.P. Blavatsky

Wat is Leven? Honderden filosofische denkers en geleerde, bekwame artsen hebben zich dit afgevraagd, maar met weinig resultaat. De sluier die ligt over de primordiale Kosmos en het mysterieuze begin van het leven erop, is nooit tot tevredenheid van de ernstige, eerlijke wetenschap weggetrokken. Hoe meer de mensen die officieel doorgeleerd hebben trachten binnen te dringen in haar donkere plooien, hoe intenser die duisternis wordt, en hoe minder zij zien, want zij zijn als de schatzoeker die de wijde zeeën overstak om te zoeken naar hetgeen in zijn eigen tuin begraven lag.

Wat is nu deze Wetenschap? Is het biologie, of de studie van het leven in zijn algemene aspect? Nee. Is het fysiologie, of de wetenschap van organisch functioneren? Geen van beide; want de eerste laat het probleem evenzeer liggen als ooit het raadsel van de Sfinx; en de laatste is veel meer de wetenschap van de dood dan die van het leven. Fysiologie is gebaseerd op de studie van de verschillende organische functies en de organen die nodig zijn voor de manifestaties van het leven, maar dat wat de wetenschap de levende materie noemt, is, in zijn sobere waarheid, *dode materie*. Iedere molecuul van de levende organen bevat de kiem van de dood in zich en begint te sterven zodra hij geboren wordt, met de bedoeling dat zijn opvolger-molecuul alleen maar leeft om op zijn beurt te sterven. Een orgaan, een natuurlijk deel van ieder levend wezen, is slechts het medium voor een of andere speciale functie in het leven, en is een combinatie van zulke moleculen. Het vitale orgaan, *het geheel*, zet het levensmasker op en verbergt aldus het constante rottingsproces en de dood van zijn onderdelen. Aldus zijn noch biologie noch fysiologie de wetenschap, noch zelfs aftakkingen van de *Levenswetenschap*, maar alleen die van de *verschijnings-*

vormen van het leven. Terwijl ware filosofie als een Oedipus voor de Sfinx die leven heet staat, met nauwelijks genoeg durf om de paradox uit te spreken die besloten ligt in het antwoord op het opgegeven raadsel, biologiseert de materialistische wetenschap, arrogant als altijd, zonder ooit te twifelen aan haar eigen wijsheid, zichzelf en vele anderen tot het geloof dat zij het afschuwelijke probleem van het bestaan heeft opgelost. Maar heeft zij in feite zelfs maar de drempel ervan benaderd? Het is toch zeker niet door te trachten zichzelf en de argelozen te misleiden met haar uitspraak dat het leven slechts het resultaat is van moleculaire complexiteit, dat zij ooit mag hopen de waarheid te bevorderen? Is vitale kracht slechts een 'fantom', zoals Du-Bois Reymond het noemt? Want zijn schimpscheut dat 'het leven', als iets onafhankelijk, slechts het '*asylum ignorantiae*' is van diegenen die hun toevlucht nemen tot abstracties, wanneer een directe verklaring onmogelijk is, is veel sterker en te rechter van toepassing op die materialisten die de mensen zouden willen verblinden voor de realiteit van de feiten, door bombastische woorden ervoor in de plaats te zetten. Hebben enige van de vijf verdelingen van de levensfuncties, die zo prentieus Archebiosis, Biocrosis, Biodiaeresis, Biocaenosis en Bioparodosis¹ heten, ooit een Huxley of een Haeckel geholpen het mysterie van de generaties van de nederigste mier, laat staan van de mens, te doorgronden? Zeer beslist niet. Want het leven en alles wat daarop betrekking heeft, behoort tot het wettige domein van de *metafysicus* en de *psycholoog*, en fysieke wetenschap heeft er geen recht op. 'Datgene wat geweest is, is hetgeen wat zal zijn; en dat wat geweest is, heeft al een naam – en het is bekend dat die MENS is' – is het antwoord op het raadsel van de sfinx. Maar 'mens' verwijst hier niet naar de *fysieke mens* – in ieder geval niet in zijn esoterische betekenis. Scalpels en microscopen kunnen misschien het mysterie van de materiële delen van de *buitenkant van de mens* oplossen, maar ze kunnen nooit een raam maken in zijn ziel om het kleinste perspec-

tief te openen op een van de bredere horizons van het zijn.

Het zijn alleen die denkers, die in navolging van het uitdrukkelijk bevel van Delphi, het leven in hun *innerlijk* zelf waargenomen hebben, diegenen die het door en door in zichzelf bestudeerd hebben alvorens te trachten de afspiegeling ervan in hun uiterlijke omhulsel te traceren en te analyseren, die als enigen beloond worden met een zeker mate van succes. Net als de vuurfilosofen uit de middeleeuwen hebben ze de *verschijningsvormen* van licht en vuur in de wereld van effecten overgeslagen, en hun hele aandacht gericht op de verborgen producerende machten. Nadat zij deze getraceerd hadden tot de ene abstracte oorzaak, hebben zij vanuit dat uitgangspunt getracht het MYSTERIE te peilen, ieder voor zover zijn intellectuele vermogens dat toelieten. Aldus hebben zij vastgesteld dat (1) het *schijnbaar* levende mechanisme dat de fysieke mens genoemd wordt, slechts de brandstof, het materiaal is waarmee het leven zich voedt met de bedoeling zich te manifesteren; en (2) dat daardoor de innerlijke mens als loon en beloning de mogelijkheid krijgt om extra ervaringen te verzamelen van de aardse illusies die levens genoemd worden.

Een van zulke filosofen is nu ontegenzeggelijk de grote Russische romanschrijver en hervormer, Graaf Leo N. Tolstoi. Hoe dicht zijn denkbeelden staan bij de esoterische en filosofische leringen van hogere theosofie merken wij bij het bestuderen van enkele fragmenten uit een lezing die hij gaf in Moskou voor de plaatselijke Psychologische Vereniging.

Bij het bespreken van het probleem van het leven, vraagt de Graaf zijn gehoor omwille van de redenering *een onmogelijkheid* aan te nemen. Hij zegt:

'Laten we een ogenblik aannemen dat de moderne wetenschap alles wat zij van het leven wil leren, geleerd heeft, en nu weet; dat het probleem zo helder als glas geworden is; dat het duidelijk is hoe organische materie, door simpele adaptatie, uit anorganische

materie heeft kunnen voortkomen; dat het even duidelijk is hoe natuurkrachten getransformeerd kunnen worden tot gevoelens, wil, gedachten en dat tenslotte dit alles bekend is, niet alleen bij de stadse student maar ook bij iedere dorpschooljongen.

Ik ben mij er dus van bewust dat bepaalde gedachten en gevoelens voortkomen uit bepaalde bewegingen. Nou en? Kan ik wel of niet zulke bewegingen sturen, om in mijn hersens overeenkomstige gedachten te prikkelen? De vraag – wat zijn de gedachten en gevoelens die ik in mijzelf en anderen teweeg zou moeten brengen, blijft nog steeds niet alleen onopgelost maar zelfs onaangeraakt.

Toch is het juist deze vraag die de ene fundamentele vraag is van het centrale denkbeeld van het leven.

De wetenschap heeft als haar doel gekozen enkele manifestaties die het leven vergezellen, en daar zij *per vergissing*² het deel voor het geheel houdt, heeft zij deze manifestaties de integrale totaliteit van het leven genoemd...

De vraag die onafscheidelijk is van het denkbeeld leven is niet *waar het leven vandaan komt*, maar *hoe men dat leven zou moeten leven*: en het is alleen door allereerst met deze vraag te beginnen dat we kunnen hopen op een of andere oplossing voor het probleem van het bestaan.

Het antwoord op de vraag “Hoe moeten wij leven?” lijkt zo simpel voor de mens dat hij het nauwelijks de moeite waard vindt het erover te hebben.

... Men moet zo goed mogelijk leven – dat is alles. Dit lijkt op het eerste gezicht heel simpel en bekend bij allen, maar het is bij lange na niet zo simpel noch zo bekend als men zou denken...

Aanvankelijk komt het de mens voor dat het idee van leven een zeer eenvoudige en voor de hand liggende zaak is. Om te beginnen schijnt het hem toe dat het leven in hemzelf zit, in zijn eigen lichaam. Maar nauwelijks begint men zijn zoektocht naar dat leven op welke willekeurige plek van het genoemde lichaam, of men ontmoet weerstanden. Het leven zit niet in het haar, noch in de nagels; noch in de voet of de

arm, die beide afgezet kunnen worden; het zit niet in het bloed, het zit niet in het hart en het zit niet in de hersens. Het zit overal en nergens. Het komt op het volgende neer: het leven is niet te vinden in een van zijn verblijfplaatsen. Dan begint de mens het leven te zoeken in Tijd en ook dat lijkt aanvankelijk een heel gemakkelijke zaak... Maar alweer, zodra hij zijn jacht begonnen is merkt hij dat ook hier de zaak gecompliceerder ligt dan hij gedacht had. Nu heb ik achtenvijftig jaar geleefd, staat er in mijn kerkelijk doopbewijs. Maar ik weet dat ik van die achtenvijftig jaar er meer dan twintig geslapen heb. Hoe zit dat dan? Heb ik al die jaren geleefd, of niet? Trek de maanden van mijn incubatietijd af, en de maanden die ik in de armen van mijn kraamverzorgster heb gelegen, en noemen we dit dan ook leven? Van de overblijvende 38 jaar, weet ik wel weer dat ik een behoorlijk deel van die tijd sliep, terwijl ik rondliep; en aldus kon ik niet veel meer zeggen in dit geval of ik leefde in die periode of niet. Misschien heb ik een beetje geleefd, en een beetje gevegeteerd. Hier merkt men weer dat in de tijd, net als in het lichaam, het leven overal is en toch nergens. En nu doet zich de vraag vanzelf voor, waarvandaan dan dat leven komt dat ik nergens heen kan volgen? Nu – zal ik het vernemen... Maar ook nu blijkt mij, dat ook in deze richting, wat aanvankelijk zo gemakkelijk leek, nu onmogelijk is. Ik was zeker naar iets anders aan het zoeken, niet naar mijn leven. Daarom zouden we, als we eenmaal op zoek moeten gaan naar waar het leven is – als we al op zoek moeten gaan – noch in ruimte, noch in tijd moeten zoeken, noch als oorzaak noch als gevolg, maar als iets dat ik binnen in mijzelf ken als volkomen onafhankelijk van Ruimte, tijd en oorzakelijkheid.

Wat me nu nog te doen staat is het *zelf* te bestuderen. Maar hoe ken ik het leven in mijzelf?

Dat ken ik als volgt. Ik weet, om te beginnen, dat ik leef; en dat ik leef en voor mijzelf alles wens dat goed is. Dit wens ik al zolang als ik mij mezelf kan herinneren, tot op de dag van vandaag, en van de och-

tend tot de avond. Alles wat leeft buiten mijzelf is belangrijk in mijn ogen, maar alleen in zoverre als het meewerkt met de schepping van hetgeen productief is voor mijn welzijn. Het Universum is belangrijk in mijn ogen alleen omdat het mij kan plezieren.

Intussen is er iets anders verbonden met deze kennis in mij van mijn bestaan. Onafscheidelijk van het leven dat ik voel is een andere kennis die daarmee verbonden is; namelijk, dat ik behalve mijzelf omringd ben door een hele wereld van levende wezens, alle in bezit zijnde, net als ikzelf, van hetzelfde instinctieve besef van hun exclusieve levens; en dat al deze wezens leven voor hun eigen doelstellingen, die mij vreemd zijn. Ik weet dat die schepselen niets weten en ook niets willen weten van mijn pretenties over een exclusief leven, en dat al deze schepselen bereid zijn om mij op ieder moment te vernietigen om hun eigen doelstellingen te realiseren. Maar dat is nog niet alles. Terwijl ik kijk naar de vernietiging van wezens die in alles gelijk zijn aan mijzelf, weet ik ook dat ook mij, die kostbare MIJ in wie alleen het leven vertegenwoordigd is, een zeer snelle en onvermijdelijke vernietiging wacht.

Het is alsof er twee 'ikken' zijn in de mens; het is alsof zij nooit in vrede samen kunnen leven; het is alsof zij eeuwig worstelen en eeuwig trachten elkaar uit de weg te ruimen.

De ene 'ik' zegt, 'alleen ik leef zoals men zou moeten leven, de hele rest lijkt alleen maar te leven. Daarom bestaat de hele *raison d'être* van het universum er in dat ik het gemakkelijk heb.'

De andere 'ik' antwoordt, 'het universum is er helemaal niet voor u, maar voor zijn eigen doelstellingen, en het geeft er niets om of u gelukkig bent of ongelukkig.'

Hierna wordt het leven iets vreselijks!

De ene 'ik' zegt, 'ik wil alleen maar de bevrediging van al mijn behoeften en verlangens, en daarom heb ik het universum nodig.'

De andere 'ik' antwoordt, 'alle dierlijk leven leeft alleen voor de bevrediging van zijn behoeften en noden. Het zijn de be-

hoeften en noden van dieren alleen die bevredigd worden ten koste en ten verderve van andere dieren; vandaar de onophoudelijke strijd tussen de diersoorten. U bent een dier, en daarom moet u worstelen. Toch, hoe succesvol u ook bent in uw strijd, de rest van de worstelende schepselen zal u uiteindelijk verpletteren.'

Steeds erger! Het leven wordt nog vreselijker...

Maar het vreselijkste van alles, dat wat in zichzelf al het voorgaande omvat, is dat: -

De ene 'ik' zegt, 'ik wil leven, voor altijd leven.'

En het andere 'ik' antwoordt, 'u zult zeker sterven, misschien over een paar minuten al; en ook al degenen die u liefheeft zullen sterven, want u en zij vernietigen met elke beweging uw leven, en aldus nadert u steeds dichterbij het lijden, de dood, alles wat u zo haat, en wat u bovenal vreest.' Dit is het vreselijkste van alles...

Het is alsof er twee 'ikken' zijn in de mens; het is alsof zij nooit in vrede samen kunnen leven; het is alsof zij eeuwig worstelen en eeuwig trachten elkaar uit de weg te ruimen.

Deze situatie veranderen is onmogelijk... Men kan vermijden te bewegen, te slapen, te eten, zelfs te ademen, maar men kan niet ontsnappen aan het denken. Men denkt, en die gedachten, mijn gedachten, vergiftigen elke stap van mijn leven, als persoonlijkheid.

Zodra de mens een bewust leven begonnen is, herhaalt dat bewustzijn onophoudelijk zonder pauze tegen hem voortdurend hetzelfde. 'Het leven van zo'n leven als u voelt en ziet in uw verleden, het leven geleefd door dieren en ook door vele mensen, geleefd op *die* manier, wat u gemaakt heeft tot wat u nu bent – is niet langer mogelijk. Als u zou trachten dit toch te doen, zou u daarmee nooit de strijd kunnen ontploppen met de hele wereld van schepselen die net zo leven als u – voor hun persoon-

lijke doelstellingen; en dan zullen die schepselen u onvermijdelijk vernietigen'...

Het veranderen van deze situatie is onmogelijk. Er blijft maar één ding over, en dat wordt altijd gedaan door degene die, als hij begint te leven, zijn doelstellingen in het leven buiten zichzelf stelt, en ernaar streeft deze te bereiken... Maar hoe ver hij ze ook buiten zijn persoonlijkheid stelt, naarmate zijn denkvermogen helderder wordt, zal geen van deze doelstellingen hem bevredigen.

Nu Bismarck Duitsland verenigd heeft, en over Europa regeert – als zijn ratio ook maar enig licht geworpen heeft op de resultaten van zijn werkzaamheden – moet hij wel inzien, net als zijn eigen kok die een maaltijd klaarmaakt die binnen een uur zal worden opgevreten, dat dezelfde onopgeloste tegenstelling bestaat tussen de ijdelheid en de dwaasheid van alles wat hij gedaan heeft, en de eeuwigheid en redelijkheid van hetgeen altijd blijft bestaan. Als mensen er maar aan zouden denken, dan ziet elkeen even helder als elk ander; *ten eerste*, dat het behoud van de integriteit van Prins Bismarcks maaltijd, net als die van het machtige Duitsland, uitsluitend te danken is aan: het behoud van het eerste – aan de politiek, en het behoud van het tweede – aan het leger; en dat, alleen zo lang als beide uiterst alert blijven. Want er zijn uitgehongerde mensen die dolgraag de maaltijd willen opeten, en naties die graag even machtig willen zijn als Duitsland. Ten tweede, dat noch de maaltijd van Prins Bismarck, noch de macht van het Duitse Keizerrijk, samenvallen met de doelstellingen van het universele leven, maar dat zij daarmee in flagrante tegenstelling zijn. En ten derde, dat aangezien hij die de maaltijd bereid heeft, evenals de macht van Duitsland, allebei heel spoedig zullen sterven, aldus zowel de maaltijd als Duitsland te gronde zullen gaan, en even spoedig, zowel de maaltijd en Duitsland. Datgene wat als enige zal overblijven is het Universum, dat nooit één gedachte zal wijden aan de maaltijd noch aan Duitsland, laat staan aan degenen die ze bereid hebben.

Naarmate de intellectuele conditie van de mens groter wordt, komt hij tot het inzicht dat geluk, verbonden met zijn persoonlijkheid, geen prestatie is maar slechts noodzaak. Persoonlijkheid is alleen die beginnende staat waaruit het leven begint, en de uiteindelijke grens van het leven...

Waar begint het leven dan, en waar eindigt het, zou men mij kunnen vragen? Waar eindigt de nacht, en waar begint de dag? Waar op het strand eindigt het domein van de zee, en waar begint het domein van het land? Dag en nacht bestaan; land en zee bestaan; er bestaat leven en er bestaat *geen* leven.

Vanaf dat wij ons ervan bewust werden is ons leven een slingerachtige beweging tussen twee begrenzingsen.

De ene begrenzing is een absoluut gebrek aan interesse in het leven van het oneindige Universum, een energie die slechts gericht is op de bevrediging van onze eigen persoonlijkheid.

De andere begrenzing is een volkomen verzaking van die persoonlijkheid, de grootste bezorgdheid voor het leven van het oneindige Universum, daarmee geheel in overeenstemming, de overdracht van al onze verlangens en goede wil van ons zelf naar dat oneindige Universum en alle schepselen buiten onszelf.³

Hoe dichter bij de eerste begrenzing, hoe minder leven en gelukzaligheid, hoe dichter bij de tweede, hoe meer leven en gelukzaligheid. Daarom beweegt zich de mens steeds van het ene eind naar het andere; d.w.z. hij leeft. DEZE BEWEGING IS HET LEVEN ZELF.

En als ik spreek over het leven, weet dan dat de notie ervan onoplosbaar verbonden is in mijn idee met dat van *bewust* leven. Mij is geen ander leven bekend behalve bewust leven, noch kan dat bekend zijn aan iemand anders.

Wij noemen leven, het leven van dieren, organisch leven. Maar dit is helemaal geen leven, alleen een bepaalde staat of conditie die zich aan ons manifesteert.

Maar wat is dit bewustzijn of denkvermogen, waarvan de dringende behoeften

de persoonlijkheid buitensluiten en de energie van de mens overbrengen naar buiten hemzelf en naar die staat die door ons gezien wordt als de gelukzalige staat van liefde?

Wat is bewust denkvermogen? Wat wij ook mogen definiëren, wij moeten het definiëren met ons bewust denkvermogen. Waarmee zullen we dan het denkvermogen definiëren?...

Als wij alles met ons denkvermogen moeten definiëren, volgt hieruit dat het bewuste denken niet gedefinieerd kan worden. Toch weten wij het allemaal niet alleen, maar het is het enige wat ons gegeven is onloochenbaar te weten...

Het is dezelfde wet als de wet van het leven, van al het organische, dierlijke of plantaardige, met dat ene verschil dat wij de werking *zien* van een intelligente wet in het leven van een plant. Maar de wet van het bewuste verstand, waaraan wij onderworpen zijn, zoals de boom onderworpen is aan zijn wet, die *zien* wij niet, maar vervullen wij...

Wij hebben vastgesteld dat leven datgene is wat niet ons leven is. Hierin ligt de wortel van de fout verborgen. In plaats van dat leven te bestuderen, waarvan wij ons bewust zijn binnen in onszelf, absoluut en exclusief – aangezien wij nergens anders vanaf kunnen weten – zien wij, om het te bestuderen, datgene wat ontbloomt is van de belangrijkste factor en vermogen van ons leven, namelijk, intelligent bewustzijn. Door dit te doen, handelen wij als iemand die tracht een voorwerp te bestuderen door middel van de schaduw of de weerspiegeling ervan.

Als wij weten dat substantiële deeltjes tijdens hun transformatie onderworpen zijn aan de activiteit van het organisme; dat weten wij, niet omdat wij dit hebben waargenomen of bestudeerd, maar eenvoudigweg omdat wij een bepaald vertrouwd organisme bezitten dat met ons verbonden is, namelijk ons dierlijk organisme, dat ons maar al te bekend is als het materiaal van ons leven; *d.w.z.* datgene waaraan wij geroepen worden te werken

en dat wij moeten beheersen door het te onderwerpen aan de wet van de rede...

... Nauwelijks heeft de mens zijn geloof in het leven verloren, nauwelijks heeft hij dat leven overgebracht naar dat wat geen leven is, of hij wordt doodongelukkig, en ziet de dood... Iemand die zich het leven voorstelt zoals hij het aantreft in zijn bewustzijn, kent noch ellende, noch dood: want al het goede in het leven ligt voor hem in de onderwerping van zijn dierlijke conditie aan de wet van de rede. Dit te doen ligt niet alleen in zijn vermogen, maar vindt onvermijdelijk in hem plaats.

Het licht dat wordt aangestoken in de mensenziel is gelukzaligheid en leven.

De dood van deeltjes in het dierlijke wezen kennen wij. De dood van dieren en van de mens, als dier, kennen wij; maar wij weten niets over de dood van het bewuste denkvermogen, noch kunnen wij iets weten erover, *juist omdat dat bewuste denkvermogen precies het leven zelf is. En het Leven kan nooit de Dood zijn...*

Het dier leeft een gelukzalig bestaan, daar hij de dood ziet noch kent, en sterft zonder deze te kennen. Waarom zou de mens dan de gave ontvangen hebben van de dood zien en deze te kennen, en waarom zou de dood zo verschrikkelijk voor hem zijn dat deze feitelijk zijn ziel martelt en hem er vaak toe dwingt zichzelf te doden vanwege louter angst voor de dood? Waarom zou dat zo moeten zijn? Omdat de mens die de dood ziet, ziek is, iemand die de wet van zijn leven overtreden heeft, en niet langer een bewust bestaan leeft. Hij is zelf een dier geworden, een dier dat ook de levenswet overtreden heeft.

Het leven van de mens is een streven naar gelukzaligheid, en datgene waar hij naar streeft wordt hem gegeven. Het licht dat wordt aangestoken in de mensenziel is gelukzaligheid en leven, en dat licht kan nooit duisternis zijn, aangezien er inder-

daad voor de mens alleen dit solitaire licht bestaat dat in zijn ziel brandt.'

Wij hebben dit tamelijk lange fragment vertaald uit het Verslag van Graaf Tolstoi's uitstekende voordracht, omdat het leest als de echo van de allerbeste leringen van de universele ethiek van ware theosofie. Zijn definitie van leven in abstracte zin, en van het leven dat elke serieuze theosoof zou moeten leiden, ieder volgens en in de mate van zijn *natuurlijke* vermogens – is de opsomming en de alfa en de omega van praktisch psychisch, zo niet spiritueel leven. Er zitten zinnen in de voordracht die, voor de gemiddelde theosoof, te vaag zullen lijken, en misschien onvolledig. Maar hij zal er geen enkele vinden waar de meest veel-eisende praktische occultist bezwaar tegen kan maken. Het zou een verhandeling genoemd kunnen worden over de Alchemie van de Ziel. Want dat 'solitaire' licht in de mens, dat altijd zal branden en nooit duisternis in zijn intrinsieke natuur kan zijn, ook al blijft het 'dier' buiten ons er misschien blind voor – is dat 'Licht' waarover de neoplatonisten van de alexandrijnse school en na hem de rozenkruisers en vooral de alchemisten boekwerken hebben geschreven, ofschoon tot op de dag van vandaag hun ware betekenis een duister mysterie is gebleven voor de meeste mensen.

Het is waar dat Graaf Tolstoi noch een Alexandriër is noch een moderne theosoof; nog veel minder is hij een rozenkruiser of een alchemist. Maar wat de laatstgenoemden verborgen hebben onder de merkwaardige fraseologie van de Vuurfilosofen, waarbij zij expres kosmische transmutaties verwarden met Spirituele Alchemie, dat wordt door de grote Russische denker allemaal overgebracht van het rijk van het metafysische naar het gebied van het praktische leven. Hetgeen Schelling zou definiëren als een realisatie van de identiteit van subject en object in het innerlijk Ego van de mens, datgene wat laatstgenoemde verenigt en vermengt met de universele Ziel – die slechts de identiteit is van subject en object op een hoger gebied, of de onbekende Godheid – en dat

heeft Graaf Tolstoi samengevoegd zonder het aardse gebied te verlaten. Hij is één van die weinige uitverkorenen die beginnen met intuïtie en eindigen met *quasi*-alwetendheid. Het is de transmutatie van de onedele metalen – de *dierlijke massa* – tot goud en zilver, of de steen der wijzen, de ontwikkeling en manifestatie van het hoger ZELF die de Graaf bewerkstelligd heeft. De *alkahest* van de inferieure alchemist is de *All-geist*, de allesdoordringende Goddelijke Geest van de hogere Inge-wijde; want alchemie was en is, zoals zeer weinigen tot op de dag van vandaag weten, evenzeer een spirituele filosofie als een fysieke wetenschap. Hij die niets weet van de ene, zal nooit veel weten van de andere. Aristoteles zei het met zoveel woorden tot zijn leerling Alexander: 'Het is geen steen,' zei hij, over de steen der wijzen. '*Het is in ieder mens en op iedere plaats*, en van alle tijden, en wordt genoemd het *doel* van alle filosofen,' net zoals de *Vedanta het doel* is van alle filosofieën.

Om dit opstel over *de Wetenschap van het Leven* af te sluiten, wil ik een paar woorden zeggen over het eeuwige raadsel dat door de Sfinx aan de mens werd voorgelegd. Er niet in slagen om het probleem dat er in besloten lag op te lossen leidde tot een zekere dood, daar de Levenssfinx degenen zonder intuïtie, die alleen in hun 'dier' wilden leven, verslond. Hij die voor het Zelf leeft, en alleen voor het *Zelf*, zal zeker sterven, zoals het hoger 'ik' zegt tegen het lager 'dier' in de Voordracht. Er bestaan zeven sleutels voor het raadsel, en de Graaf opent het mysterie met één van de hoogste. Want zoals de auteur van 'Hermetische Filosofie' het prachtig uitdrukte: 'Het ware mysterie dat iedereen het meest en tegelijkertijd het minst vertrouwd is, *waarin hij moet worden ingewijd of als atheïst moet sterven, is de mens zelf*. Hij krijgt het levenselixer, het drinken waarvan, voor de ontdekking van de steen der wijzen, het drinken is van de drank des doods, terwijl het aan de adept en de *epopt*, de ware onsterfelijkheid schenkt. Hij kent misschien de waarheid zoals zij werkelijk is –

Aletheia, de adem van God, of het Leven, het bewuste denken in de mens.'

Dit is 'de Alkahest die alle dingen oplost,' en Graaf Tolstoi heeft het raadsel goed begrepen.

Lucifer, november 1887

Noten

1 Of levensoorsprong, levensfusie, levenshernieuwing en levenstransmissie.

2 'Zich vergissen' is een onjuiste term. De wetenschappers weten maar al te goed dat wat zij onderwijzen over het leven een

materialistisch verzinsel is die bij iedere stap wordt weerlegd door logica en feiten. Met name bij deze vraag wordt wetenschap geschoffeerd en ondergeschikt gemaakt aan persoonlijke liefhebberijen en een welbewust beleid van het verpletteren van iedere spirituele aspiratie en gedachte in de mensheid. "Net doen alsof hij zich vergist" zou juist zijn. H.P.B.

3 Dit is wat de theosofen noemen 'het leven leiden' – in een notendop.

Uit: *The Light Bearer*, Spring 2000

Vertaling: A.M.I.

De mens heeft zich altijd beziggehouden met de aard van zijn daden, ofwel om de gevolgen van zijn daden te ontlopen, ofwel om de gevolgen ervan zo te wijzigen, dat ze hem geen schade zullen berokkenen.

De volledige verantwoordelijkheid nemen voor al onze keuzen, en daardoor voor al onze daden, vraagt meestal meer moed dan we bezitten en een rijpheid die we wel zouden willen bezitten, maar die we schijnbaar niet kunnen bereiken...

Keuze - zelfbewuste keuze - is een specifiek menselijk vermogen; het opgeven van ons recht om te kiezen tussen alternatieven ...is een deel van onze menselijkheid prijsgeven. Anderen toestaan voor ons keuzen te maken is op zichzelf een keuze ...

Uit onze keuzen ... verrijst het complexe patroon van ons bestaan, waarbij iedere keuze het onzichtbare web weeft van de omstandigheden waarin we onszelf bevinden

Joy Mills

Uit: Anna Lemkow,
Het heelheid principe

D i a l o o g

Identiteit en broederschap

In 1875 formuleerde H.P. Blavatsky -de grootmoeder van de New-age-beweging- voor haar theosofische vereniging het volgende doeleinde: "Het vormen van een kern van de universele broederschap der mensheid zonder onderscheid van ras, geloof, geslacht, kaste of huidskleur". Meer dan honderd jaar later in 1983 wordt het gelijkheidsbeginsel als artikel I van de Nederlandse grondwet aangenomen: "Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook is niet toegestaan".

Er zijn natuurlijk verschillen, maar er bestaat een grote gelijkheid tussen de twee. Het theosofische mensbeeld baseert gelijkwaardigheid op een door allen gedeeld geestelijk grondbeginsel. Wanneer die geestelijke grondslag en de daaruit volgende gelijkwaardigheid eenmaal werkelijk begrepen is, is er draagvlak om verschillen en ongelijkheden onder ogen te zien en tot hun recht te laten komen. Er wordt dus uitgegaan van een eenheid die drager is van de verscheidenheid.

Ahamkara

Het beginsel van individualisatie, het begrip van zelfbewustzijn dat men zichzelf is en niemand anders, wordt in het Sanskriet ahamkara genoemd (letterlijk; de ik-maker). Dit aspect van de menselijke natuur is verantwoordelijk voor afgescheiden-

heid van het universele ene en voor het ontstaan en het voortbestaan van persoonlijkheid en ego. In de Baghawad Gita wordt ahamkara de misleider genoemd. Wij zouden onder dit beginsel hechtingsdrang en identiteitsbehoefte kunnen verstaan, het verlangen jezelf te zijn, de wil iemand te zijn en te blijven. Al voor we ik kunnen zeggen hechten we ons en vanaf de tijd dat we ik gaan zeggen gaan we ons ook bewuster identificeren. We verankeren onze zelfidentificatie aan de hand van ons gezin, onze familie, ons geslacht, onze naam, onze stam en onze streek, regio of land en onze taal en cultuur. Vervolgens hebben we ook nog eens de ankers van onze kaste of milieu, van ons ras en huidskleur en ten slotte, last but not least, en misschien wel de belangrijkste, ons geloof. Hieronder moet in het kader van identiteitsverankering natuurlijk ook het ongeloof geplaatst worden met al zijn varianten.

Het ontwikkelen van onze ik-ankers, als ik ze zo mag noemen, heeft twee kanten. Het kunnen stappen zijn in onze bewustzijnsontwikkeling naar wereldburgerschap, maar tegelijkertijd zijn het begrenzingen en scheidingen die zorgen voor conflicten, botsingen en geweld zoals op dit moment de geschiedenis ons dat toont met de moslim- en christen-identificaties. Het is zeer de vraag of die universele broederschap kan voortkomen uit het verder ontwikkelen, variëren, uitbreiden en opreken van ahamkara, de identiteitshouder. Maar waarvandaan halen we dat dan wel?

Wat zien we ondertussen om ons heen gebeuren? Autochtonen voelen zich in hun eigen stad of wijk ontworteld en gedeïdentificeerd. Men slaat op de vlucht naar nieuwe wijken om weer te aarden en de identiteit te herstellen. Allochtonen voelen zich ook ontworteld en in hun identiteit of eer aangetast en allerlei programma's van "back to your roots" worden in het leven geroepen. Iedereen kruipt uit angst voor 'zelf'-verlies bij elkaar om uit de 'ons'- en 'wij'-ankerplaatsten weer genoeg stutwerk voor het eigen ik te halen of 'een shot eigen cultuur' te halen, zoals laatst in de krant te lezen was (voorpagina Trouw 28 – 12 - '02).

We moeten ons van binnen vertrouwd, stevig, erkend en gesteund voelen, want anders voelen we ons zo leeg, onzeker, zweverig en nietserig. Vreselijk is dat. Wel heel menselijk en herkenbaar. Ach, hadden we maar een cultuur waarin we een identiteitscrisis werkelijk konden verwelkomen, een cultuur waarin zo'n crisis ook kon aflopen in een verandering en verrijking in plaats van dat hij alleen maar bezworen wordt. Als wij mensen namelijk ietsje langer in zo'n onzekere ervaring zijn gaan we ons instinctief haastig herstellen, versterken en zelfs om ons heen slaan. Daarna gaan we verzekeringen instellen, zodat het ons nooit meer zal gebeuren en dan weten we weer wie we zijn en waar we thuishoren.

Momenteel is het crisistijd en worden er verenigingen opgericht en programma's en activiteiten opgestart. Dit gaat per wijk, per milieu, per geslacht, per kleur en per geloof. Want ie-

D i a l o o g

dereen heeft er recht op te weten wie hij is en trots te zijn op zichzelf. Moedertje Staat betaalt hiervoor uit de staatskas want die wil rust en vrede en geen crisis.

De fake- broederschapen

Die activiteiten zijn bedoeld om integratie en broederschap te ondersteunen. Alleen ontstaan in de praktijk die broederschapen nou juist op grond van ras, geloof, kleur, geslacht enzovoort in plaats van zonder onderscheid van. Zo zien we tegenwoordig zwarte broeders en witte broeders, moslimbroeders, christenbroeders en joodse broeders, linkse en rechtse broeders en zelfs Feyenoordbroeders en Ajaxbroeders. Niet te vergeten de geüniformeerde broederschapen onder de jeugd, namelijk die in kledingmerk A en die in kledingmerk B enzovoort en deze schijnen dan nog de meest aardige te zijn. Maar ook dit is alweer herkenbaar, begrijpelijk en menselijk. Is dit niet ahamkara, de behoefte aan zelfzekerheid?

Hoe meer er aan uiterlijke zaken wordt ontleend en vervolgens verinnerlijkt als zelfgevoel, zelfwaardering, zelfvertrouwen en trots, hoe meer afgrenzing, scheiding en dus botsing en geweld er tegelijkertijd wordt ontwikkeld. Wat een tragiek, wat een probleem. Hoe komen we hier uit? Is deze contradictie niet de uitdaging van deze tijd?

In de vorige spirituele ervaring in onze cultuur hebben theosofen, rozenkruisers en dergelijke nagelaten deze kwestie van ego-behoefte versus spiritueel verlangen uit te werken naar het gewone sociaal maatschappelijke

leven. Ze lieten zich inspireren door spirituele tradities uit kloosters en ashrams. Samenlevingen waarin het wereldse ego achtergelaten diende te worden. De persoonlijkheid of het ego werd bestreden, geminimaliseerd, genegeerd of op zijn best gesublimeerd. Iets wat ook heel goed kan in een ashram of klooster, in een gelijkgestemde gemeenschap en onder de hoede van een al dan niet verlichte leraar.

Een positieve ego- opbouwende psychologie hebben ze nooit kunnen ontwikkelen. Hierover kunnen we de theosofische beweging kritiseren, dat ze die aansluiting gemist heeft en dat het gelijkheidsbeginsel gewoon zonder hen in de grondwet gekomen is enzovoort. Maar wat doen wij nu? In deze huidige spirituele beweging falen wij evenzo als we geen bijdrage leveren aan het bevredigen van de behoefte aan een zelfgevoel tegelijk met het helpen vervullen van het verlangen om datzelfde zelf los te laten. Dit klinkt als een onmogelijke opgave maar het is niet anders. Als we dat nieuwe identiteitswerk niet aangaan lijkt er straks niets anders over te blijven dan (op uiterlijk gebied) met een geplastificeerde identiteitskaart op zak door het leven te gaan. Er zijn goede aanzetten te vinden in de nieuwe tijdsbeweging. Zo is er het werk van Ken Wilber. In het Padwerk wordt erkend dat alleen een sterk en gezond ego zichzelf kan opgeven, evenals trouwens in de meeste lichaamsgeoriënteerde psychotherapieën. Vooral A.H. Almaas wijst op een prachtige integratie van westerse ego psychologie en spiritualiteit mid-

dels elementen uit o.a. Vajrayana Boedhisme en de Sufi traditie.

Theosofie en de samenleving

Als er ondertussen iets is wat we vanuit zowel de oudere beweging als vanuit de nieuwere samen zouden kunnen doen dan is het wel demonstreren en uitdragen van een protest tegen deze huidige vormen van broederschap. Een op de huidige gebeurtenissen gerichte variant van Blavatsky's eerste doeleinde is: Weg met die broederschap op grond van ras, geloof, geslacht, kaste of huidskleur, en weg met die trots op je bloed, je wortels, je komaf en je cultuur. Want dan zijn we namelijk slechts broeders in ahamkara, broeders in begrensdheid, in scheiding, in angst en ten slotte onafwendbaar in geweld.

Tegelijk met deze motto's moeten we natuurlijk wel met een alternatief komen. De theosofie doet dat ook. Ze wijst namelijk op de mogelijkheid je zelfbesef te wortelen of te aarden in het universele ene beginsel. Hierin heeft de theosofische beweging niet tekort geschoten. Wel in het creëren van een cultuur en een praktijk waar die spirituele behoefte om het ego los te laten kan samengaan met de behoefte aan het vestigen en ontwikkelen van het ego.

"Hoe houden we de vlam brandende?", vraagt Linda Oliveira zich in de *Theosofia* van februari 2003 af. Ik zou willen pleiten voor een interne cultuurverandering. Tot nu toe is die te eenzijdig die van het loslaten en overstijgen van het ego geweest, te eenzijdig die van het streven naar en verwijzen naar de universele eenheid geweest.

D i a l o o g

Teveel de cultuur van het verslaan van de misleider ahamkara, of het verdelgen van de verdelger, het ik. Dat leidt tot een cultuur binnen de vereniging waarin alleen de zeer serieuze strevers naar het hogere overleven. De middenklasse dunt uit, de lagere klasse verdwijnt volledig en de overgeblevenen celebreren dat H.P.B. gelijk had toen ze zei dat

Theosofie 'voor de weinigen' was. Ondertussen is de vereniging als fysiek lichaam van de theosofie zelfs niet meer in staat om haar stem te laten horen als de hele wereld druk doende is om tegenovergesteld aan ons eerste doeleinde broederschap te vormen juist op grond van geloof, ras, kleur enz. en dat is

toch wel een uitdaging waar H.P.B. op zou reageren.

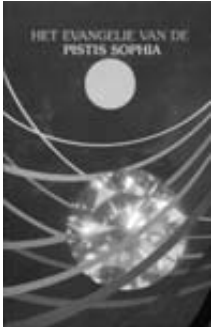
Ik poneer daarom de volgende stelling; 'De spirituele inspiratie van het leven in een ashram of een klooster leidt niet tot de juiste cultuur voor een theosofische vereniging die maatschappelijk wil werken'.

Ad Rek

Als iemand ontdekt dat zijn diepste Aard één is met het Al,
wordt hij verlost van de last van de tijd,
van de angst, van zorgen:
hij wordt bevrijd uit de ketenen van vervreemding en het
afzonderlijke bestaan.
Doordat hij ziet dat het zelf en de ander één zijn, is hij bevrijd
van de angst voor het leven;
omdat hij ziet dat zijn en niet-zijn één is, is hij verlost van de
angst voor de dood.
Als je dus de uiteindelijke Heelheid weer ontdekt, dan overstijgt
je - zonder deze uit te kennen - iedere denkbare grenslijn, en
daardoor iedere vorm van strijd.
Het is een conflictloos bewustzijn, heel, gelukzalig.
Maar dit betekent niet dat je het ego-bewustzijn, ieder tijds-
besef helemaal verliest...
Want heelheid is niet het tegenovergestelde van egoïstische
individualiteit, het is gewoon de Grond ervan, en de ontdekking
van de achtergrond
doet de figuur op de voorgrond niet verdwijnen.

Ken Wilber
Uit: Anna Lemkow,
Het heelheid principe

De in deze rubriek gerecenseerde boeken zijn voor uitleen beschikbaar in de Theosofische Bibliotheek te Amsterdam.

Het evangelie van de Pistis Sophia, vertaling C.Schmidt/C.Ligthart, Rozenkruis Pers, Haarlem, 2002, ISBN 90 6732 276 8, 312 blz., gebonden, €34,50

In de index van *De Geheime Leer* wordt de *Pistis Sophia* vier keer genoemd. Het nu volgende citaat komt uit deel 2, pag. 566 (Engelse uitgave).

HPB schrijft, dat de Upanishads geheel in de gnostische literatuur zijn overgegaan en vervolgt "en een brahmaan hoeft slechts de *Pistis Sophia* te lezen om het eigendom van zijn voorvaderen te herkennen, tot de zegswijze en de gebruikte vergelijkingen toe." Hierna bespreekt HPB een tekst uit de *Pistis Sophia* en een tekst uit de *Mahābhārata*, om precies te zijn uit de *Anugîtā*. Op pag. 569 vervolgt ze

"Deze nogal uitvoerige aanhalingen en voorbeelden zijn nodig, al was het maar om de onderzoeker op de boeken te wijzen die hij moet bestuderen om er door vergelijkend voordeel en kennis uit af

te leiden. Laat hem de *Pistis Sophia* lezen in het licht van de *Bhagavadgîtā*, de *Anugîtā* en andere; en dan zal de uitspraak van Jezus in het gnostische evangelie duidelijk worden en de dode-letter sluiers zullen onmiddellijk verdwijnen."

En in een noot op pag. 566 schrijft ze:

"*Pistis Sophia* is een buitengewoon belangrijk document, een waar evangelie van de gnostici; (...) Het is echt en zou even canoniek moeten zijn als elk ander evangelie. (...)"

Het licht in jezelf, Over meditatie en vrijheid, J. Krishnamurti, vert. Elizabeth van Velsen, met een voorwoord van Ray McCoy, Rainbowpockets/uitgeverij Maarten Muntinga, Amsterdam, 2002, 154 blz., €8,-

Deze pocket bevat 18 korte teksten van Krishnamurti (hierna K). De meeste teksten komen uit openbare toespraken in verschillende delen van de wereld in de periode 1968-1983. Verder een tekst uit een dialoog in Saanen in 1976 en een tekst uit 1973 uit K's dagboek.

Als ik me goed herinner, heeft K. ooit gezegd, dat iemand, die door een toeval - zonder be-

paalde verwachtingen - de tent/zaal binnen zou komen lopen, waar de 'talk' was, misschien wel degene zou zijn, die hem (volledig) zou begrijpen. Wat dat betreft, is het fascinerend, dat er nu teksten van K uitgegeven worden in de serie *Rainbowpockets*. Wie - in afwachting van een trein - een AKO- stationsboekhandel binnenloopt, zou tussen stapeltjes met boeken van Remco Campert, Dostojewski of Nelleke Noordervliet deze bundel tegen kunnen komen. Dat is volgens mij een heel nieuwe situatie. Vroeger werd K misschien ook wel ontdekt door mensen die niet eerder van hem gehoord hadden, maar dan had men toch meestal al wel een bepaalde stap gedaan: men stond in de boekhandel of bibliotheek voor de rubriek esoterie, religie, levensbeschouwing of filosofie. Kreeg je een Krishnamurti- boek cadeau, dan had de gever je kennelijk als geïnteresseerd ingeschat. Wie weet hebben de vertragingen bij de NS Krishnamurti dus wel een heel nieuw publiek bezorgd...

Het lezen van een boek van K is echter iets heel anders dan het bijwonen van een toespraak. Zelf heb ik hem nooit "in het echt" gezien, maar weet nog goed, wat een verschil het voor me maakte, toen ik K op een videofilm zag, nadat ik hem eerst alleen uit boeken kende. Hij kwam veel warmer, milder, vriendelijker over. Misschien zijn dat niet de juiste woorden. In ieder geval vraag ik me af, of een onverwachte kennismaking met louter de tekst van Krishnamurti's toespraken niet bepaalde nadelen zou kunnen hebben.

Veel meer nog dan bij een bijgewoonde lezing of bekeken video kleurt de lezer zelf de tekst en kan men K ervaren als een cynicus, betweter, warhoofd of als een meedogenloos verkondiger van de waarheid. Men zou K ook kunnen ervaren als iemand zonder gebreken, een soort Zen-leraar of als een criticus t.a.v. religies. Ik waag mezelf op het ogenblik maar liever niet aan een "oordeel".

Behalve de teksten van toespraken, bestaan er ook teksten, die K daadwerkelijk geschreven heeft. Hier zitten schitterende natuurbeschrijvingen tussen, ideeën over opvoeding, observaties van mensen die hij ontmoette en gedichten, bijv. over een meisje, dat met poppen speelt. Aan deze teksten kleef volgens mij minder het gevaar, wat ik hierboven beschreef en mogelijk zijn ze ook voor een groter of ander publiek interessant. Krishnamurti was absoluut een literair begaafd schrijver, wiens werk niet alleen boeiend is voor mensen, die een antwoord op levensvragen zoeken. Overigens gaf Rainbownpocket eerder *Innerlijke eenvoud* uit, dat wèl door K geschreven tekst bevat. Het betreft een vertaling uit de reeks *Commentaries on Living*, (voor mij) een erg mooi boek.

De uitgever zou misschien kunnen overwegen om op de flaptekst van een nieuwe druk van dat boek aanbevelingen van romanschrijvers als Iris Murdoch te zetten (Murdoch en K voerden ooit een gesprek, waar video-opnamen van zijn gemaakt), om zo ook de aandacht van een meer literair geïnteresseerd publiek te trekken.

En zo heeft Krishnamurti vele kanten. Zo zag ik onlangs op de boekentafel van de - altijd drukbezochte - Dominicuskerk in Amsterdam - een boek liggen van auteur Tjeu van den Berk: *Het mysterie van de hersenstam, Over basisfuncties, psychosomatiek en spiritualiteit*. De auteur, die eerder o.a. schreef over mystagogie en symbolisch bewustzijn, had in "Het mysterie" een aantal passages uit boeken van Krishnamurti opgenomen. Passages, die hij lovend besprak. Het lijkt me niet boud om te beweren, dat de boeken van K zelf ook nog wel op deze boekentafel terecht zullen komen. Misschien over een paar jaar... Misschien ligt er al wel één!

Tot slot: in deze "recensie" staat nog niets inhoudelijks over het boek zelf. Daarom een paar citaten.

"Over de onbewuste geest is veel geschreven, vooral in het Westen. Er is buitengewoon veel betekenis aan gehecht. Maar de onbewuste geest is net zo triviaal, net zo oppervlakkig als de bewuste geest." "Aandacht impliceert een geest die geen verlangen heeft te krijgen, te verwerven, te bereiken, iets te zijn."

En, gelicht uit een grotere passage over stilte: "Er is stilte tussen twee muzieknoden; er is stilte tussen twee gedachten, tussen twee bewegingen; er is stilte tussen twee oorlogen; er is stilte tussen man en vrouw voor ze gaan ruziemaken." Toen ik dit las, moest ik - misschien voor het eerst - een beetje om Krishnamurti glimlachen.

Peter van der Linden

Het doel heiligt de middelen nooit

Wij maken u attent op een brochure van de Stichting I.S.I.S., International Study- Centre for Independent Search for Truth. In de symposiumreeks nummer 4 van oktober 2002 verscheen de brochure "Het doel heiligt de middelen nooit, een vredelievend antwoord op terreur".

Hierin staan de volgende artikelen:

- "Veel mensen, één mensheid, over de gemeenschappelijke kern van alle mensen" door Henk Bezemer
 - "Veel godsdiensten, één religie" door Barend Voorham
 - "Eenheid en verscheidenheid in schepping en politiek, Islamitische perspectieven" door Michiel Leezenberg
 - "Mededogen, het enige middel tot harmonie" door Joop Smits
 - "Heilige doelen vragen om heilige middelen" door Herman C. Vermeulen
 - "Het doel heiligt de middelen nooit, naschrift" door de redactie.
- Stichting I.S.I.S., telefoon 070-346 15 45, E- mail: info@isis-stg.org.

Duizend lichten aansteken, een theosofische visie, Grace F. Knoche, Theosophical University Press Agency, Den Haag, 2002, 243 blz., € 15,-

De auteur is sinds 1971 leider van The Theosophical Society en redacteur van het tijdschrift *Sunrise*. Het boek is een inleidend werk over theosofie. Zoals in soortgelijke boeken ook hier een bespreking van zaken als evolutie, reïncarnatie, karma en historische gegevens over HPB en het ontstaan van de moderne theosofische beweging in 1875. Knoche noemt dit laatste “een interventie op het juiste moment, want de voorafgaande decennia waren getuige geweest van een radicale omwenteling in het spirituele en intellectuele denken.” Ze doelt hier o.a. op de geologische bewijzen voor de enorme ouderdom van de aarde, de beweringen van Darwin over de oorsprong van de mens, de fascinerende ontdekkingen van archeologen in Egypte en de ontdekking van oosters gedachtegoed. Knoche stelt, dat de meeste wetenschappers en het grote publiek de hypothesen van Darwin als feiten hebben opgevat i.p.v. als toetsbare theorieën. Andere wetenschappers hebben volgens

haar gesuggereerd, dat er waarschijnlijk intelligente krachten achter de ontwikkeling van de soorten zitten. Ook deze wetenschappers hebben echter geen verklaring voor “de buitengewone bewustzijnsprong (...) van een dier naar een schepende, kunstzinnige en oorspronkelijke denker(...)” Knoche verhaalt dan over de tussenkomst van gevorderde wezens vanuit hogere gebieden. Ze stelt overigens, dat het “honderden, duizenden, zo niet miljoenen jaren moet hebben gekost” om het ontwakken van het denken in een hele mensheid te bereiken.

In m.n. de latere hoofdstukken van het boek wordt de periode besproken waarin de mensheid nu leeft. Ze verwijst naar HPB's uitspraak, dat de mensheid snel een nieuwe cyclus in zou gaan, waarin de latente psychische en occulte krachten in de mens zouden beginnen te ontkiemen en te groeien. Blavatsky waarschuwde voor het gevaar, dat zou optreden, wanneer de psychische ontwikkeling de manasische en geestelijke zou gaan overtreffen. Verder citeert Knoche uit *De Stem van de Stilte* en bespreekt de “verheven deugden”, die hierin genoemd worden. Geestelijke leringen hebben volgens haar “de kracht om mensen te verheffen; en hoewel edele idealen in de gedachteatmosfeer op zich al invloed hebben, kan er een zekere magie plaatsvinden wanneer ze worden ondersteund door personen die deze idealen in praktijk brengen.”

Duizend Lichten staat vol verwijzingen naar de *Purâna's*, Hesiodus, Shakespeare, Paulus,

Boehme, maar de schrijfster laat – gelukkig – regelmatig haar eigen stem horen. Soms met prikkelende uitspraken. Zo zegt ze: “Een aantal mensen heeft de leringen van de meesters genomen en daaruit een fantasie van psychische verbeelding geschapen, een karikatuur van theosofie.” Soortgelijke opmerkingen waren een aantal maanden geleden te lezen in het tijdschrift van de Theosofische Vereniging in Engeland. Om misverstanden te voorkomen: de Engelse auteur doelde hier niet op het Theosofisch Genootschap. Dat Knoche geen personen/groeperingen noemt heeft vermoedelijk te maken met het belang, dat theosofen hechten aan de keuzevrijheid van mensen/het gevaar van beïnvloeding. Het verschil ligt er m.i. in, dat de Engelse auteur zich tot mede-theosofen richtte, en Knoche's boek bedoeld is als eerste kennismaking met theosofie. Overigens lijkt het me interessant genoeg voor meer “doorgewinterde” theosofen.

Shivânanda Laharî, golven van goddelijk geluk, Adi Shankara, ISBN 90 76392 17 X, uitgeverij Conversion Productions, € 13.

Dit lofdicht van honderd verzen van de grote dichter-filosoof Shankara (plm 800 n. Chr) is een

Boek & periodiek

belangrijk werk omdat hij als geen ander de betekenis kent van “golven van goddelijk geluk”. Het “goddelijk geluk” is Shivánanda: het geluk van Shiva en Shankara wordt beschouwd als een incarnatie van Shiva.

Deze Nederlandse vertaling is gebaseerd op de Engelse uitgave van de Shrî Ramakrishna Math in Madras (1985) van de hand van Svâmi Tapasyânanda. Dit werk wordt uitgegeven in de serie van de Ramakrishna Vedanta Vereniging Nederland in Amstelveen.

Wie over Shankara spreekt, denkt daarbij onmiddellijk aan sannyâsa, het monnikschap binnen de Vedische traditie. Shiva is heer en meester over sannyas en wordt Tyâgarâja genoemd, koning van ascese. Diezelfde Shiva danst echter in extase op de kosmos omdat niets hem bindt of tegenhoudt. Zijn wederhelft is de beeldschone Umâ met wie hij voortdurend verenigd is. Toch is hij het symbool van de onthechte asceet en yogi. Hemelbewoners zoeken de nectar en ambrozijn voor hun onsterfelijkheid, maar Shiva neemt het vergif dat kâlakûta wordt genoemd en houdt het vast in zijn keel. Vandaar dat Shiva een

blauwe keel heeft. Shiva is de bron van alle welzijn, geluk en voorspoed. Daarom wordt deze lofzang op hem Shivánanda Laharî genoemd: golven van goddelijk geluk.

Deze uitgave is in de eerste plaats bedoeld als praktisch handboekje voor diegenen die er daadwerkelijk naar verlangen “overstroomd te worden door goddelijke gelukzaligheid” en niet zozeer voor filologen en taalkundigen. Geen woorden maar daden dus. De tekst is dan ook een vertolking en geen vertaling.

Bahá'ís, P. Bakker, uitgeverij Kok, Kampen, ISBN 90 435 0568 4.

Dit is een deeltje in de serie *Wegwijs*, die beoogt betrouwbare, zakelijke informatie te geven over wereldgodsdiensten, religieuze groeperingen, kerken en stromingen.

Eerder verschenen in deze serie deeltjes over o.a. hindoeïsme, islam, new age, theosofie en de Oud-Katholieke kerk.

De Bahá'í- Wereldgemeenschap is wereldwijd in 190 landen verbreed. Ook in ons land is

zij vertegenwoordigd door de Nationale Raad van de Bahá'ís van Nederland met ca. 1300 leden, georganiseerd in ruim 30 zgn. plaatselijke raden. De Bahá'ís beschouwen hun geloof als de jongste onafhankelijke wereldreligie, die gesticht werd door de in het vroegere Perzië geboren Mirza Husayn-Ali (1817-1892), bekend als Bahá'u'lláh ('Heerlijkheid Gods'). Zijn volgelingen zien hem als de meest recente in een reeks van boodschappers van God: Abraham, Mozes, Boeddha, Zoroaster, Christus en Mohammed.

P. Bakker, zelf lid van de Bahá'ís, behandelt alle aspecten van deze religie, aan de hand van de geschriften van de Bahá'u'lláh, die door diens zoon 'Abdu'l-Bahá werden uitgelegd.

Jonathan Livingston Seagull

Van 11 tot en met 13 april 2003 was er op het Theosofisch Centrum in Naarden een bijeenkomst onder leiding van Helen Gething over Jonathan Livingston Seagull, een verhaal geschreven door Richard Bach.

Het verhaal van Jonathan Zeemeeuw is het verhaal van een meeuw die zijn eigen weg gaat, tegen de wil van de groep (de zwerm meeuwen) in. In de groep meeuwen waar hij bij hoort is onderling vechten om voedsel, schreeuwen en eeuwenoude regels volgen de enige manier van leven. Voor Jonathan is het leven vooral: leren zo goed mogelijk te vliegen. Dit beheerst zijn hele leven. In een poging zo snel mogelijk te vliegen komt hij op een morgen zo snel de zwerm ingedoken dat iedereen zich wild schrikt. De raad van ouderen wordt bij elkaar geroepen en Jonathan wordt verbannen. In de uithoek waar hij terecht komt blijft hij zich bekwamen in het vliegen, tot er een paar sneeuw witte meeuwen langs komen die geen enkele moeite hebben hem bij te houden. Jonathan is stomverbaasd. "Wie zijn jullie?" "Wij zijn gekomen om je mee te nemen naar de volgende school." In die school zijn allemaal meeuwen die van het perfectioneren van vliegen hun doel in het leven gemaakt hebben. Jonathan oefent en leert en is echt op zijn plek. Op een dag laat een oudere meeuw zien dat het mogelijk is met de snelheid van een gedachte van de ene plek naar de andere te gaan. Jonathan, leergerig als hij is, wil dit ook leren. Om dit te leren moet Jonathan

zich ervan bewust worden dat hij een perfect idee van vrijheid is. De eerste keer dat het hem lukt om dit toe te passen, komt hij op een andere planeet terecht. Na wat oefenen neemt de oude zeemeeuw afscheid en Jonathan wordt ingezet om de nieuwelingen te leren vliegen. Maar de oude wereld blijft trekken en op een dag besluit Jonathan terug te gaan, want er moeten toch meer meeuwen zijn zoals hij!

Terug in de gewone wereld vindt hij Fletcher Zeemeeuw, die net is verbannen uit zijn zwerm. Fletcher is boos op de zwerm meeuwen, maar Jonathan vraagt wat hij wil: echt goed leren vliegen en aan de anderen leren wat mogelijk is, of boos blijven. Fletcher kiest het eerste en ze gaan aan het werk. Al gauw krijgen ze gezelschap van andere meeuwen die ook les van Jonathan willen hebben. Op een dag besluit Jonathan dat ze de zwerm gaan laten zien wat ze kunnen. Dus vliegen ze in formatievlucht over de zwerm en oefenen ze hun kunsten. De ouderen van de raad vinden het maar niets en noemen Jonathan en de zijnen duivels. Maar ze zetten door. Een lamme meeuw die niet kan vliegen komt bij Jonathan en vraagt: "Kan je mij ook leren vliegen?" "Natuurlijk, ook jij bent een perfect idee van vrijheid." En wonder boven wonder – hij vliegt. Nu wordt Jonathan echt populair en steeds meer meeuwen luisteren naar zijn verhalen dat ze allemaal perfecte ideeën van vrijheid zijn. Tot op een dag Fletcher tijdens een stuntvlucht recht de rotswanden in vliegt. Tot zijn eigen verbazing gaat hij niet dood. De zwerm meeuwen

Agenda: in Nederland

augustus 2003

11-18 Naarden: Italiaans- en Franstalige zomerschool.

oktober 2003

11 besturen dag

november 2003

15 Najaarsdag (alleen voor leden): korte A.L.V.. Daarna programma met Paula Schreurs. Nadere mededelingen volgen per brief.

maart 2004

6 Voorjaarsdag. Spreker: Henk Spierenburg over het bijbelboek Job

juli 2004

9 t/m 11 Zomerschool

Voor nadere inlichtingen over genoemde activiteiten kunt u contact opnemen met de T.V.N.: 020-6765672.

is zo geschokt dat ze Fletcher aanvallen. Nu zijn hij en Jonathan opeens op een heel andere plek. Jonathan zegt: "Dit is een kunstje dat meestal pas verderop in het programma aan bod komt. Maar je weet nu dat het waar is: je bent een perfect idee van vrijheid." Fletcher oefent een paar dagen met zijn nieuw gevonden mogelijkheden en Jonathan zegt tegen hem dat het tijd wordt te gaan: "Nu ben jij de leraar van de zwerm. En laat ze geen afgod van me maken." En Fletcher begint les te geven.

De eerste dag van de bijeenkomst in Naarden ging over dit verhaal. We hebben het gehoord, op film gezien en de muziek van de film gehoord.

Dag twee was heel anders, toen hebben we geoefend in luisteren en nagedacht over wat deze ervaring betekent voor het werk van de Theosofische Vereniging. Dingen die goed zijn voor het werk zijn: helderheid, aandacht, humor, toepasselijke plek, oogcontact, openheid, eerlijkheid, redelijkheid, volwassenheid, lichaamstaal en vertrouwen. Hindernissen zijn: vooroordelen en kennis. Verder waren er persoonlijke gesprekken over ervaringen die ons leven veranderd hebben.

Op dag drie hebben we contact gemaakt met de natuur op het mooie terrein. Die ervaringen hebben we daarna met elkaar gedeeld. Daar kwamen dingen uit als: contact maken met de natuur is moeilijk als je gedachten blijven malen. Wat een kracht zit er in een boom. De vele vormen in de natuur komen uit één energie voort. Afgesloten werd met het voorlezen van het verhaal door mensen die

verschillende karakters in het verhaal voorstelden. Een rode draad door de drie dagen waren de citaten uit Illusions, ook van Richard Bach.

Al met al was het een heel ander soort weekend dan ik van de Theosofische Vereniging of het Internationaal Theosofisch Centrum gewend ben. Er waren geen lezingen waarin je alvast voorgezegd werd hoe je theosofie dient uit te leggen en te ervaren en er was meer ruimte voor meditatie, eigen studie en eigen ervaringen. Ik vond het heerlijk. Deze mening werd denk ik niet door iedereen gedeeld, want elke dag waren er minder mensen. Een volgende keer dat zoiets geprobeerd wordt is het, denk ik, handig als er duidelijker gemaakt wordt dat het doel van het weekend meditatie en zelf-werkzaamheid is. Het programma lezend zie ik dat het er wel op stond, maar niet duidelijk genoeg, denk ik. Mensen lezen zo'n programma niet, dus zoiets belangrijks moet in de titel al tot uitdrukking komen. De mensen die over bleven op zondag waren naar mijn idee de mensen die niet alleen kwamen om te ontvangen, maar ook om te geven. En paradoxaal genoeg: wie geeft, zal ontvangen.

Ik wil afsluiten met een van de citaten uit Illusions waar we dit weekend op gemediteerd hebben: "Elke mens, alle gebeurtenissen in je leven, zijn er omdat jij ze naar je toe getrokken hebt. Het is aan jou te kiezen wat je ermee doet." (Every person, all the events of your life are there because you have drawn them there. What you choose to do with them is up to you.)

Katinka Hesselink

Agenda: in buitenland

oktober 2003

11-18 Bretagne (Frankrijk):
Europese School
tweede helft oktober:
School of the Wisdom,
Adyar, India. Prof. Krishna
en Radha Burnier over
'Living and Dying' (nadere
mededelingen volgen)

november/december 2003

17 nov - 12 dec: Adyar:
School of the Wisdom: "At
the Feet of the Master".

*Voor nadere inlichtingen over
genoemde activiteiten kunt u
contact opnemen met de T.V.N.:
020-6765672.*

Ahimsa (geweldloosheid) gehandhaafd in India

In Theosofia 5 (oktober 2002) stond een oproep om een protestbrief te schrijven naar de regering van India aangaande het voorstel om export, import, slacht en consumptie van vlees te bevorderen.

In de jaarlijkse uitgave 2002 van het blad The Service Link, uitgegeven door The Theosophical Order of Service, staat het resultaat van deze actie in de kolom "Goed nieuws".

In 2002 formuleerde de regering van India het 10^e Vijfjarenplan voor de ontwikkeling van India.

De sub-commissie Vlees van het ministerie van Landbouw en Veeteelt beval in een rapport een aanzienlijke uitbreiding aan van het slachten van dieren en van de im- en export van vleesproducten.

De Theosophical Society en de Theosophical Order of Service beoordeelde dit als volstrekt in tegenspraak met India's prachtige spirituele erfenis van ahimsa, geweldloosheid.

Men zag dit ook als een verdere stap naar beneden op het pad dat de westerse naties bewandelen, het pad van het industrieel exploiteren van dieren zonder begrip voor het leefmilieu van het dier en zonder inzicht of het al of niet voor de gezondheid van de mens noodzakelijk is om vlees te eten.

Radha Burnier, internationaal Presidente van de TS en de TOS, vroeg ons om naar de Minister President van India te schrijven om onze bezorgdheid uit te spreken.

De actie werd op het Hoofdkwartier van de TS gecoördineerd door Mr Arjun Gopalaram die samenwerkte met andere dierenbeschermers en organisaties.

De respons van leden van de TS uit India en uit de rest van de wereld was fantastisch: vele honderden brieven kwamen binnen.

Mr Arjun meldt dat het rapport van de sub-commissie Vlees is verworpen door de regering van India.

Hij voegt daar aan toe: "De Commissie Planning schreef een officieel bericht naar ons en naar andere organisaties, dat de regering momenteel geen plannen heeft om het slachten en de mechanisering van slachthuizen uit te breiden. Daarnaast is er in de staat Tamil Nadu, waar de TS is gevestigd, van regeringswege een verzoek gekomen aan politie, aan het departement van Landbouw en Veeteelt en aan de Vereniging ter voorkoming van wreedheden jegens dieren, om het toezicht op transport en behandeling van slachtdieren te verbeteren."

De "Russische archieven"

Gedurende de afgelopen jaren is er regelmatig, tijdens bijv. de ALV, sprake geweest van archieven die zich in Rusland bevonden.

Sinds 21 mei jl. staan deze archieven uiteindelijk weer bij ons in de kast. Eerst even een stukje historisch overzicht.

Begin jaren '90 ontdekte Prof. Dr. F.C.J. Ketelaar, archivaris van het Nationaal Rijksarchief dat er in Rusland, Moskou, een gebouw bestond waar vele kilometers

archieven stonden opgeslagen in heel West Europa. Dit gebouw was niet toegankelijk en nagenoeg niemand wist wat er in zat. Er is verteld dat het door krijgsgevangenen gebouwd was, en voor alle ramen zitten tralies. Het duurde tot eind 1991 begin 1992 tot hij daar toegang toe kreeg. Hij heeft zeer veel tijd in dit project geïnvesteerd om het enigszins te catalogiseren.

Hoe kwamen die archieven nu daar:

In het prille begin van de 2^e wereldoorlog, in mei 1940, werd door de Duitse bezetters alles meegenomen. Niet alleen de archieven trouwens maar ook (een gedeelte van?) de bibliotheek.

Ik heb begrepen dat een aantal belangrijke dingen door bestuursleden mee naar huis genomen is, uit voorzorg. Niet alleen bij ons werden de archieven geroofd, maar het gaat hier om archieven van ruim 30 verschillende organisaties.

Deze archieven werden naar wat heen en weer zwerven opgeslagen in wat later de Russische sector van Berlijn en Duitsland werd. Dit geheel, waar onder ook een hoeveelheid kunstschaten behoorden, werd gezien als oorlogsbuit en overgebracht naar Moskou.

De reden voor deze archievenroof, die door de "Sicherheidsdienst" werd gedaan was, naar men zegt, dat (spirituele) organisaties vaak een netwerk hadden waardoor spionage en contraspionage kon worden bedreven.

Vanaf het moment van ontdekking heeft het Ministerie van Buitenlandse zaken, in samenwerking met het Nationaal

V e r e n i g i n g s n i e u w s

Archief te Den Haag, zich ingezet om deze archieven weer bij de rechtmatige eigenaars terug te kunnen bezorgen. Op 3 april 1992 was er de eerste bijeenkomst over dit onderwerp, er volgden nog vele andere.

De tijd dat Mr Gorbatchov president van Rusland was heeft een versnellende werking op de voortgang gehad, maar de ware doorbraak kwam toen Koningin Beatrix in de zomer van 2001 met dhr Poetin, Staatshoofd van de Russische Federatie een gesprek had waar ook de "Recuperatie van de archieven" zoals het officieel heet, besproken werd.

De Nederlandse regering heeft de Russische Federatie inmiddels een financiële bijdrage gegeven ter compensatie van een deel van de kosten ten behoeve van de opslag van het materiaal. Op 6 december 2001 is door de Russische autoriteiten het eerste deel van het archiefmateriaal overhandigd aan de Ambassadeur van het Koninkrijk der Nederlanden te Moskou. Dit gedeelte werd op 30 januari 2002 in het Auditorium van het Algemeen Rijksarchief aan de respectieve eigenaars teruggegeven. De tweede zending is begin 2003 in Nederland aangekomen, maar er bleek een archief-schimmel in te zitten, dus het moest eerst ontsmet worden. Op 28 mei 2003 was de officiële overdracht van de 2e serie, waar de Theosofische archieven bij waren. De overdracht geschiedde door Dr. M.W. van Boven, de opvolger van Prof. Dr. Ketelaar. Aan afgevaardigden van de organisaties werd allemaal één dossier overhandigd. Ik heb het dossier van onze vereniging in ontvangst genomen.

Dhr R.D.C. Jansen, die al veel werk in ons archief heeft verricht en zijn vrouw waren daarbij aanwezig. Sprekers waren: Mr. F.A.M. Majoor, Secr. Gen. van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Drs. F.J. Hoogewoud, werkzaam bij de afdeling collecties van de Bibliotheca Rosenthaliana te Amsterdam, Dr. M.C. Jansen, werkzaam bij de faculteit Geesteswetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam leerstoel Oost – Europese geschiedenis en Oost Europa kunde, Zijne Excellentie dhr A. Khodakov, ambassadeur van de Russische Federatie.

Het hele gebeuren is omgeven door een hoge mate van zorgvuldigheid, waarvoor wij de betreffende instanties zeker dankbaar mogen zijn

Zelf heb ik het voordeel gehad om vanaf het begin alle bijeenkomsten die over deze zaak gingen bij te kunnen wonen, daardoor is er ook een verwachting gegroeid over de inhoud. Je denkt dan wel eens, "stel dat nu vandaag ons archief werd geroofd, wat zou men daar dan 60 jaar later nog aan hebben?"

Nu bent u natuurlijk nieuwsgierig naar de inhoud. Helaas kan ik er nu nog niet veel over zeggen. Het is nog lang niet ontsloten, maar mogelijk kan ik u over enige tijd hier meer van vertellen.

Wies Kuiper

Inner and Outer Change door professor P. Krishna

Professor P. Krishna hield op 23 t/m 25 mei 2003 lezingen over de "Innerlijke en Uiterlijke Verandering" (transformatie) van de mens, in de voor zo velen in-

middels vertrouwde grote zaal van de Besant Hall in Naarden.

Professor Krishna ging in op wat de mens door het denken in de uiterlijke wereld heeft bereikt. Er is de laatste eeuw op het uiterlijke gebied meer veranderd dan duizenden jaren voraangaand door de ontwikkelingen in de wetenschap, technologie, gezondheidszorg en landbouw. Daar kan de mens trots op zijn. Helaas is er nauwelijks iets veranderd op het gebied van intermenselijke relaties, als wij kijken naar de reeds duizenden jaren bestaande verdeeldheid in de wereld op het gebied van godsdienst, de sociale en economisch omstandigheden van grote groepen mensen en in de onderlinge communicatie. Er zijn nog steeds te weinig mensen die in gelijkwaardigheid denken. Het grootste deel van de mensheid leeft nog in een afgescheiden denkwereld, waarin slechts plaats is voor identificatie met de groep waartoe men behoort. Er wordt uitgegaan van groepsdenken zoals familie, burens, nationaliteit enz. waarbij het afgescheiden denken centraal staat. Dit groepsdenken leidt tot conflicten, oorlogen, terrorisme enz. Typische voorbeelden voortkomend uit dit afgescheiden denken die de innerlijke verandering van de mens tegenwerkt en die de problemen in de wereld veroorzaakt zijn:

- het niet onderzoeken van de diepere oorzaken van oorlog zoals armoede, frustraties, onrecht, teleurstellingen.

- de machtsfactor voortkomend uit de ontwikkeling van wetenschappen en productie-

V e r e n i g i n g s n i e u w s

methoden uitsluitend voor eigen voordeel.

- milieuproblemen zoals de opwarming van de aarde, woestijnvorming, verontreiniging van water, lucht en aarde, dikwijls voortkomend uit eigen gewin en misbruik van macht.

- dictatorschap leidend tot misbruik van macht, criminaliteit en het verbieden van de vrije meningsuiting. Dit komt voor in verschillende landen, maar ook in gezinnen en op scholen.

Ook in een zogenaamde democratie komt groepsdenken voor, als wij denken aan de handelsbelemmeringen.

- de opvoeding van kinderen in gezinnen waar ouders elkaar niet zien als gelijkwaardig, maar elkaar domineren of zelfs uitsluiten. Dit leidt tot een onzekere situatie voor de opgroeiende kinderen.

- indoctrinatie van kinderen door hen op te voeden met vooroordelen op godsdienstig en sociaal gebied. B.v. "Ik ben katholiek, protestant, moslim, hindoe; ik ben rijk, of ik kom uit een beter sociaal milieu, dus ben ik anders, beter dan de ander".

De diepere oorzaken van bovengenoemde problemen liggen in ons zelf. Wij zullen ons denken moeten veranderen om een innerlijke transformatie te ondergaan. Immers, uit ons

denken komen onze handelingen en gewoonten voort. Innerlijke verandering ligt dan ook besloten in de gerichtheid van ons denken en op het denken in éénheid. Het weten en bewust ervaren dat wij een onderdeel zijn van de gehele natuur en dat we ermee verbonden zijn. Indien het denken van de mens verandert van een persoonlijk denken naar een denken in éénheid leidt dit tot een groei in bewustzijn. Dit denken leidt tot wijsheid. Beoordeel dan ook iemand niet op wat hij zegt, maar op zijn wijsheid. Een leraar in het boeddhisme is nog niet de Boeddha en een leider in een of andere kerk, moskee, tempel enz. hoeft nog niet een spiritueel mens te zijn.

De lezingen van professor Krishna werden als zeer positief ervaren. Hij gaf ons een duidelijk beeld hoe innerlijke transformatie tot stand kan komen. Het zou fijn zijn indien deze warme persoonlijkheid vaker in Naarden zou komen.

Tussen de lezingen door waren er discussies in kleine groepen over de door professor Krishna besproken onderwerpen en konden er vragen geformuleerd worden om aan professor Krishna voor te leggen. Om alle deelnemers aan de discussie

te kunnen laten deelnemen werd een aantal keren ook een nietnederlandstalige groep gevormd.

Het programma voorzag deze drie dagen niet alleen in lezingen en discussiegroepen, maar er waren ook avond- activiteiten. Zo was er op vrijdagavond een wandeling naar Naarden-Vesting onder begeleiding van Wies Kuiper en Femmie Liezenga; een groepje moedigen trotseerde de regen om een bezoek te brengen aan deze bijzondere plek. Zaterdagavond zorgde Nanko Doornbos voor een schitterende muziekavond in St. Michael's House, waarbij een keur aan muziekstukken op CD werd voorgesteld aan een talrijk opgekomen publiek.

Dit weekend is tot stand gekomen door een perfecte samenwerking van de Vlaamse Loges en de T.V.N., wat zeker voor herhaling vatbaar is! Het evenement kon dan ook rekenen op ruime belangstelling uit "het zuiden".

Men is doende alle lezingen van professor Krishna vanaf de Engelstalige geluidsopnames in het Engels uit te schrijven. Professor Krishna zal deze teksten redigeren, waarna ze in het Nederlands vertaald kunnen worden.

Sabine van Osta en
Johan van der Poll

Verwerkelijk uw Eenvoudige Zelf,
Omarm uw Oorspronkelijke Natuur.

Tao Te Ching XIX.

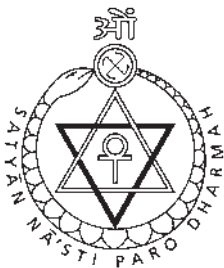
Vrijheid van denken

De Theosophical Society heeft zich wijd en zijd over de wereld verspreid en leden van alle religies zijn en worden er lid van zonder dat ze de specifieke dogma's, leringen en geloofsovertuigingen van hun eigen geloof opgeven. Daarom is het wenselijk het feit te benadrukken dat er geen enkele lering, geen enkele mening is, door wie ook onderwezen of gekoesterd, die in enig opzicht voor enig lid van de Vereniging bindend is, dat er geen lering, mening is die niet vrijelijk door enig lid worden aangenomen of verworpen. Instemming met haar drie doeleinden is de enige voorwaarde voor lidmaatschap.

Geen leraar of schrijver, van H.P. Blavatsky tot nu toe, heeft enige autoriteit om zijn leringen of opvattingen op te leggen aan leden. Elk lid heeft evenveel recht om zich te verbinden aan elke school van denken welke hij/zij wenst te kiezen, maar hij/zij heeft geen recht om die keuze aan een ander op te dringen.

Noch een kandidaat voor enig werk, noch enige stemgerechtigde kan onverkiesbaar gemaakt worden of het stemrecht verliezen wegens enige opvatting die hij/zij heeft of wegens het lid zijn van een school van denken waartoe hij/zij zou behoren. Meningeën of opvattingen geven geen recht op voorrechten en kunnen evenmin aanleiding zijn om strafmaatregelen te nemen.

De leden van de 'General Council' vragen elk lid van de Theosophical Society ernstig om deze fundamentele principes van de Theosophical Society te verdedigen, te handhaven en er naar te handelen, en ook onbevreesd zijn eigen recht te doen gelden op vrijheid van denken en van meningsuiting, binnen de grenzen van hoffelijkheid en rekening houdend met anderen.

Uitgeverij der Theosofische Vereniging in Nederland

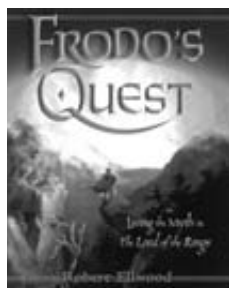
Tolstraat 154, 1074 VM Amsterdam
Tel. (020) 676 56 72, fax (020) 675 76 57
e-mail: books@theosofie.nl

Theosophical Classics - All the Great Theosophical Classics in one CD ROM

Contains the following:
The Secret Doctrine
Isis Unveiled
H.P.Blavatsky Collected Writings
Mahatma Letters to A.P. Sinnett
The Key to Theosophy
Voice of the Silence
Light on the Path
Letters from the Masters of the
Wisdom
Theosophical Glossary
Esoteric Buddhism
Transactions of the Blavatsky
Lodge

ISBN: 0 8356 1950 8
Prijs: € 25,00

Frodo's Quest - Living the Myth in *The Lord of the Rings*

Revisiting Middle-earth as a realm for personal discovery, Ellwood presents Tolkien's story as a tale of every reader's higher consciousness, death and rebirth, and triumph over evil. He teaches us to recognize the characters as archetypes we can meet in ourselves.

160 pages, 18,5 x 23 cm, paperback
ISBN: 0 8356 0823 9 Prijs: € 20,00

Deze uitgaven zijn verkrijgbaar via de erkende boekhandel of rechtstreeks bij de uitgever, tenzij anders vermeld. Wij zijn maandag tot en met vrijdag van 10.30 tot 17.00 uur geopend. Prijswijzigingen voorbehouden. Fondslijst op aanvraag.